פניני הצדיקים

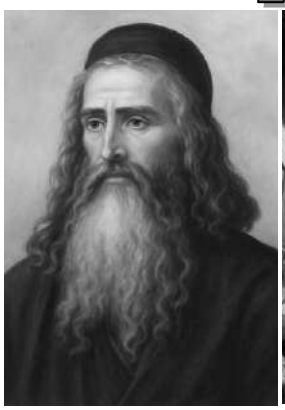

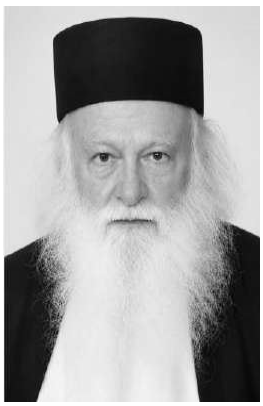
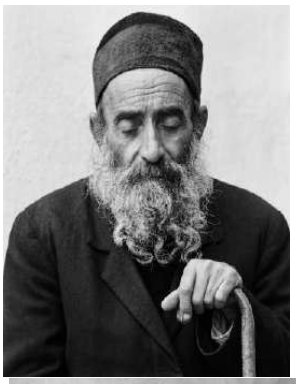

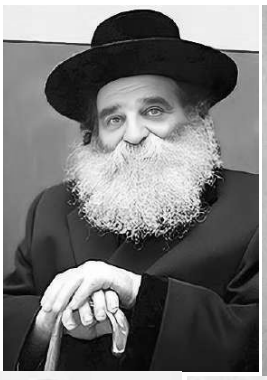
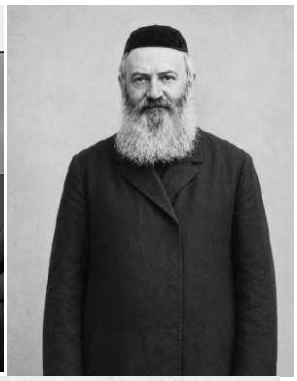
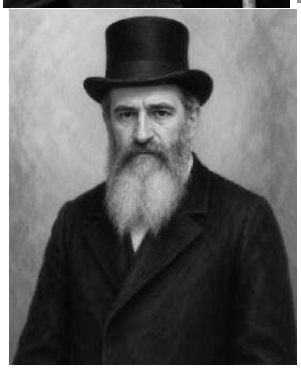
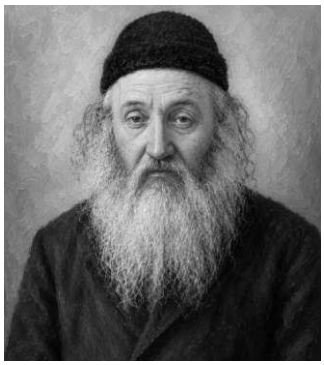

לעדכונים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

ערוץ 2000
24
מיטב השידורים ללא פרסומות.
מגדולי הרבנים ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.
האזינו לשידור חי
03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il
במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הָרַב שְׁלֹמֹה לוּרְיָה אַשְׁכְּנָזִי- המהרש"ל זצ"ל

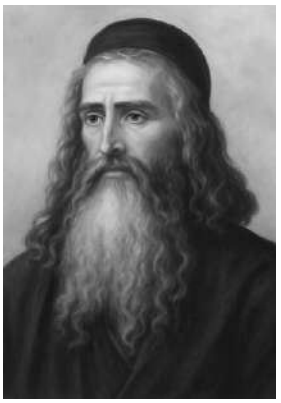

הגאון הרב שלמה לוריא אשכנזי (המהרש"ל) זצ"ל- נולד בסביבות שנת ה'רע"א (1510) בבריסט שבליטא. נצר למשפחה מיוחסת, ששלשלת יוחסיה מגיעה עד רש"י הקדוש וממנו לרבי יוחנן הסנדלר ולרבן גמליאל הזקן. בצעירותו למד תורה בפוזנא אצל סבו מצד אמו שהיה מגדולי חכמי העיר. בשנת ה'רצ"ה (1535) נשרף בית סבו ובעקבות זאת שב לבריסק. מנעוריו נודע בגאונותו ובחריפותו ורבים פנו אליו בשאלות הלכתיות. שימש ברבנות בקהילות שונות בפולין ובליטא, ייסד ישיבה גדולה והעמיד תלמידים רבים. בסביבות שנת ה'ש"י (1550) התמנה לראש ישיבה באוסטראה. בהמשך כיהן כרב מדינת ווהלין. באמצע שנות ה'ש"י עבר ללובלין שבה כיהן כאב"ד וכראש ישיבה. תחילה עמד בראש ישיבה קיימת ולאחר מכן ייסד ישיבה משלו, שבה הנהיג דרך לימוד עצמאית והעמיד תלמידי חכמים רבים. ענוותן מופלא היה. לפני שנכנס לבית הדין להורות הלכה, נהג לקבל דברי תוכחה מאדם מיוחד שמינה לשם כך שהזכיר לו את גודל האחריות המוטלת עליו כאב"ד. באותה שעה השפיל את עיניו, ישב בהכנעה והאזין לדברי המוכיח. גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל רוח הקודש. יומם ולילה שקד על לימוד התורה. התכתב עם גדולי דורו. נפטר ב-י"ב בכסלו ה'של"ד (1573), בגיל 63 לערך. ציונו בבית העלמין היהודי העתיק בלובלין שבפולין.

סבו (מצד אמו): הגאון ר' יצחק קלויבר מוורמייזא (כיהן כרב בפוזנא). **אביו:** הגאון ר' יחיאל לוריא (רבה של סלוצק). **אשתו:** מרת ליפקא (בת הגאון ר' קלמן קלונימוס הברקסטן, שכיהן כראש מתיבתא באוסטראה ונודע כבעל מופת. כאשר העלילו על היהודים שרצחו גוי, כתב על מצח המת והוא קם לתחייה וסיפר מי הרגו). **בניו:** ר' בנימין זאב (וואלף), ר' חיים, ר' יהושע משה, ר' אליקים. **בנותיו:** מרת ולנטינה (נישאה לרבי אפרים פישל אשכנזי), מרת מרים (נישאה לרבי אהרן, אחיו של הרמ"א, לפי אחת המסורות). **מרבותיו:** הגאונים ר' יחיאל לוריא (אביו), ר' יצחק קלויבר מפוזנא (סבו מצד אמו), ר' קלונימוס הברקסטן (חותנו), ר' שלום שכנא מלובלין. **מתלמידיו:** הגאונים ר' יהושע פאלק כץ (בעל ה'סמ"ע'), ר' שלמה אפרים מלונטשיץ (בעל ה'כלי יקר' ו'עוללות אפרים'), ר' חיים מפרידברג (אחי המהר"ל מפראג ובעל 'ספר החיים'), ר' אליהו בעל שם, ר' משה מת (בעל ה'מטה משה'), ר' בנימין סלניק (בעל ה'משאת בנימין'), ר' אברהם הורביץ (אביו של השל"ה), ר' מרדכי יפה (בעל ה'לבושים'), ר' מנוח הענדיל (בעל ה'חכמת מנוח'), ר' אלעזר אלטשולר. **מספריו: •ים של שלמה**- חידושים וביאורי הלכה על מסכתות ביצה, יבמות, כתובות, גיטין, קידושין, בבא קמא וחולין (כתב חידושים על 16 מסכתות אך רק 7 חיבורים נדפסו) **•חכמת שלמה**- הגהות וביאורים על הש"ס **•יריעות שלמה**- הגהות וביאורים על פירוש רש"י והרא"ם **•עטרת שלמה**- הגהות וביאורים על 'שערי דורא' **•עמודי שלמה**- על מצוות גדול (סמ"ג) **•שו"ת מהרש"ל •חידושים על הגדת פסח •זמירות לשבת ולמוצ"ש •הגהות**- ביאורים על הרי"ף, הרמב"ם, הרא"ש, המרדכי, הטור ועוד

באחד הימים אשתו של בן ישיבה נפטרה בצעירותה. הרב פגש את האבל וראה אותו בוכה. הרב ניסה לעודד אותו כי הכל מהשמיים. הבחור ענה, כי יש בעיה נוספת: האישה, בהיותה על ערש דווי, ביקשה ממנו כי יאות להבטיח בתקיעת כף, שלא יינשא לאישה אחרת. מאחר הבין כי סירוב לדבריה יעיק עליה ברגעיה האחרונים, נאות לה. **בינתיים התחרט מכיוון שהוא צעיר ואינו יכול להתחתן שנית ולזכות בזרע בר-קיימא**. רבינו עיין בנידון ומצא פתח להתיר את שבועתו בהטעימו, כי אנוס היה ולכן הוא יכול להתחתן שנית. לשמע דברי הצדיק הלה שמח ולאחר זמן מה התחתן. **לאחר זמן מה בן הישיבה נפטר**. החלו לרנן כי פסק דינו של הרב היה מוטעה, ולכן נפטר אותו בחור ישיבה. הרב, כששמע זאת, ביקש שיקראו לו בזמן הלוויה. בהגיעו לבית-הקברות ביקש שלא יכסו את הקבר ולא יטמנו את הנפטר, אלא רק יניחו אותו שם. הרב ניגש לנפטרת, נשא ידיו לשמים ואמר: "ריבונו של עולם, הן ידעת כי אני התרתי לו להינשא, אחר שהפרתי את שבועתו, כדי שיוכל להעמיד תולדות. הן לא לתוהו בראת את העולם, האם תעשה תורתך פלסתר?!". הקהל התפזר. והנה, בשעת לילה מאוחרת נשמעות נקישות בבית האלמנה הטריה. היא מתעוררת בבעתה ושואלת: "מי שם?". **לתדהמתה, היא שומעת את בעלה, המבקש ממנה להכניסו כיוון שקר בחוץ**. למשמע הדברים החלה צורחת לעברו: "חזור למקום ממנו באת". כאשר הבין הבעל, שממנה לא תבוא הישועה, החל לנקוש בבית מכריו. אולם, כולם ללא יוצא מן הכלל סירבו מפחד. בצר לו נכנס לבית-המדרש, שהיה פתוח כל הזמן. בשעת בוקר מוקדמת, כאשר הגיע השמש וראה את הנפטר, מרוב בהלה רץ למהרש"ל בקריאות אימה. רק לאחר דקות ארוכות ניתן היה להרגיע את השמש ולהבין את המתרחש. הצדיק בראותו זאת, גזר בכוח התורה הקדושה, **כי שכחה תבוא על העיר וישכחו כי נפטר האברך.** כך נשתכח הסיפור מעין כל, והאברך חי שנים רבות עם אשתו החדשה.

כאשר אדם חפץ לקיים מצווה ואינו יכול לה, הקב"ה ישדד עבורו את מערכת הטבע. כאשר ישב רבנו לחבר את הספר 'חכמת שלמה' לא היה לו, כי אם נר קטן של חלב בגודל של כחצי אצבע לשיעור כחצי שעה והצטער על כך מאוד, **ונעשה נס ודלק הנר עד אור הבוקר.**

סיפר הרה"ק ר' יצחק מנשכיז זצ"ל (זכרון טוב אות כ"ה) כי רבינו בתחילה התנגד לאריז"ל. המקובל שלח אליו שני תלמידיו בערב ש"ק ובקפיצת הדרך הגיעו למהרש"ל, והנה הבחין כי מאחוריו שני תלמידים. שאל רבינו: "מאין אתם?" והשיבו לו כי הם תלמידי האריז"ל, ושיצאו היום מארץ הקודש, ונתנו לו סימן כי בתפילתו עסק בהלכה פלונית, והאמין להם, והלכו עם רבינו למרתף במערת הקרקע והראוהו בדרך מופת בריאת שמיים וארץ, וענה הרב: "מעתה מודה אני, שדרככם רצויה להשי"ת, אבל אני אלך בדרך שבה הורגלתי".

תחת ביהמ"ד של הרב הייתה חנות ירקות. בעל הבית ר' אברהם היה צנוע ושקט, ומעולם לו שוחח עם אף אדם. באחד הלילות שמע רבינו שר' אברהם מתעמק באחת מהסוגיות הקשות שבש"ס ומפרש אותה בעמקות. למחרת שלח שליח, שישאל אותו שאלה שהתקשה בה. אולם כששב הלה, אמר לרב כי ר' אברהם אינו אלא עם הארץ. המהרש"ל לא שקט והלך לר' אברהם ולאחר שהפציר בו, השיב לשאלה והתחנן לפני הרב שיישאר הדבר בסוד. וכך במשך תקופה ארוכה היה המהרש"ל מתפלפל עם ר' אברהם בתורה הקדושה ואיש לא ידע מכך דבר. כשעמד הצדיק להיפטר מן העולם, **ציווה לתדהמת הסובבים למנות לרב העיר אחריו את ר' אברהם מוכר הירקות,** כי אין גדול כמוהו! והחיד"א היה אומר על הסיפור הזה, **שמכאן ילמד האדם עד כמה הצניעות והענווה הן האמצעי להגיע לתורה לשמה ולחכמה...**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים – הַגָּאוֹן הָרַב אַבְרָהָם דּוֹב מֵאָבְּרִיטְשׁ זצ"ל

הגאון הרב אברהם דב מאבריטש זצ"ל- נולד בין השנים ה'תק"ך-ה'תרכ"ה (1760-1765) לערך בחמילניק. אימו נפטרה עליו בילדותו והוא גדל אצל סבתו (אם אימו). בבית אביו עלה במעלות רמות ונשגבות בתורה, יראה וחסידות. בצעירותו כבר התפרסם בבקיאותו בהלכה, באגדה ובדרוש והתפרסם כעילוי. לאחר פטירת אביו שימש כאב"ד חמילניק למשך תקופה קצרה, שכן בשנת ה'תקמ"ה (1785) נפטר חותנו ורבינו שימש כאב"ד אווריטש. תפקיד אותו מילא למשך כ-40 שנים. מצודתו הייתה פרוסה גם בקהילות נאריגסק, גראדיטץ וסלאווישנא. שמו התפרסם כאיש קדוש המורם מעם. בשנת ה'תקפ"ה (1825) שימש כאב"ד זיטאמיר. בשנת ה'תקצ"א (1831) נסע לארץ ישראל והתיישב בצפת. כשהגיע לשם התחיל להפיח רוח חיים ביישוב ונעשה לראש כולל החסידים. קדושת הארץ הייתה בראש מעייניו ואכל רק את לחם הארץ. גם בשנת בצורת לא רצה לאכול מתבואת חו"ל. ב-כ"ד טבת ה'תקצז (1837) בעת רעידת האדמה הגדולה בצפת, שהה בבית מדרשו. מסופר שכאשר החלו הזעזועים הורה למתפללים להתאסף סביבו, חלק מבית המדרש התמוטט, אך המקום שבו עמדו רבינו והמתפללים נותר על תילו והם ניצלו. בשנת ה'תר"א (1840) פרצה מגיפה בעיר (מחלת העיפוש) ורבינו הבטיח שהוא יהיה אחרון שייפטר במגיפה. נפטר לאחר ייסורים ב-י"ב כסליו ה'תר"א (1840) ואכן פסקה המגפה לאחר פטירתו. ציונו בצפת במערה בה טמונים ר' דוד שלמה אייבשיץ (מח"ס ערבי נחל) והרה"ק ר' אריה לייב מוואליטשיסק. מקום מנוחתו ידוע כמסוגל לישועות. עד היום יש רבים הרואים ניסים.

אביו: ר' דוד אויערברך (מגיד מישרים בחמילניק). **אשתו:** בת ר' נתן נטע מאבריטש (תלמיד הבעש"ט). **מרבותיו:** הצדיקים ר' מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל, ר' מרדכי טברסקי מצ'רנוביל, ר' לוי יצחק מברדיצ'וב, ר' אהרון מזיטאמיר, ר' זושא מאניפולי, ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא (ה'אוהב ישראל'), ר' משה חיים אפרים מסדילקוב ('דגל מחנה אפרים'), ר' מרדכי מקרמניץ. **מתלמידיו:** ר' שמואל העליר, ר' הילל מפאריטש (מח"ס 'פלח הרימון'), ר' משולם זוסמן, ר' שלמה חיים מקוידנוב. **ילדיו:** אין. **מספריו: •בת עין-** על התורה בדרך הפרד"ס.

בחודש אלול ה'תשע"ו התקשר יהודי ממונסי למנהל חיידר 'בת עין' ושאל: "כמה עולה דמי שכר לימוד לתלמיד בחודש?". המנהל בירר לשם מה ברצונו לדעת. סיפר אותו יהודי, כי יש לו ילד בן אחת-עשרה, אשר לצערו הרב אינו מצליח בלימודו ומוחו אינו קולט את הנלמד. ועל אף שניסו לעזור לו ע"י לקיחת מורה פרטי, וכן עצות של מומחים גדולים לא הועילו במאומה ולא ניכר שום שינוי לטובה. המצב הגיע כבר, שהתקשרו מטעם החיידר וביקשו לסלקו משם. "ניסיתי סגולות רבות וכל אלו לא הועילו, עד שהציע לי חבר: "תיסע לארץ ישראל, תלך שם למירון אצל ציון הרשב"י. אולי תמצא שם צדיקים שתוכל להתברך אצלם, יתכן ומשם תגיע הישועה". כשהגעתי לארץ ישראל הציע לי מכר ללכת אל המקובל הצדיק רבי דוד אבוחצירא, שרבים נושעו מברכותיו, ותבקש ממנו ברכה או סגולה. אומנם לא היה לי חשק לזה, הנסיעה לנהריה הייתה לי לטורח עצום. אך לנגד עיניי עמד דבר אחד - להציל את הבן. כשנכנסתי לצדיק וסיפרתי על הקושי הגדול שלי, נתן לי הצדיק סגולה: 'אני מציע, שתשלם שכר לימוד עבור ילד בעיר הקודש צפת, לעילוי נשמת הצדיק רבי אברהם דוב ב"ר דוד ה'בת עין', ובזכות זה בעז"ה יצליח בנך בלימודיו'.

"וכעת כשבידי הסגולה, אבקש לעשותה בשלמות", אמר אותו יהודי, "אני מבקש שתמצא ילד אשר הוריו מתקשים לשלם בעבורו את שכר הלימוד ולומד בצפת במוסד הקדוש של ה'בת עין'. להלן מספר כרטיס האשראי שלי, ולמשך שנים-עשר חודשים תחייב בכל חודש את הסכום של שכר הלימוד". האב גם מסר את שמו של הילד, כדי שיזכירו אותו על ציון ה'בת עין' בכל ערב ראש חודש (כנהוג בת"ת 'בת עין', שבכל ערב ראש חודש יוצאת קבוצת תלמידים להתפלל על הציון עבור הזקוקים לברכה וישועה). בחודש אלול ה'תשע"ז מתקשר האב למשרדי 'בת עין', ומבקש להמשיך בתרומתו החודשית באופן קבוע. האדם שענה לטלפון שאל את האב: "מה קורה עם הבן שלך?"- "ניסים גלויים! ישועה מחוץ לדרך הטבע!" - זעק האב. "שמע נא מה שקרה, בקיץ נעשה בו שינוי מן הקצה אל הקצה. הילד התחיל ללמוד והפך להיות מישהו אחר, **וכעת הוא מן המצוינים בכיתה...** לכן החלטנו בבית, שעל אף שהמצב הכלכלי שלנו אינו קל, בכל זאת אנו חייבים להמשיך לשלם את שכר הלימוד עבורו".

בישיבת 'בית אברהם' בירושלים, יש 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביארצייט, ומעשה שהיה- כך היה: לפני עשרות שנים היה יהודי בשם הרה"ח ר' שלמה גראס. לפרנסתו עסק במכירת נפט. עסק זה- יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו. בליל ההילולא של רבינו, השתטח הלה על ציון הקודש, ושפך את ליבו כמים, בתפילה ובתחנונים, שירוויחו לו פרנסתו מן השמיים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו. והנה בחלומו הוא רואה את ה'בת עין', כשהוא אומר לו: "דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפילתך אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא?". תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל וכינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת הלך ר' שלמה וקנה כרטיס הגרלה, שממנו התעשר מאוד והקים 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו את סעודות הילולא.

מרן הרמ"ח אמר בשם צדיקים: "הרה"ק השר שלום מבעלז, הרה"ק רבי שלום רוזנפלד מקאמינקה והרה"ק מאבריטש משמשים דיינים בבי"ד של מעלה". (מזקנים אתבונן)

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב יִשְׂרָאֵל פְּרִידְמָן מִטְשׁוֹרְטְקוֹב זצ"ל

האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מטשורטקוב זצ"ל- נולד ב-י' אייר ה'תרי"ד (1854) בפאטיק שבגליציה. נקרא ע"ש סבו, האדמו"ר ר' ישראל מרוז'ין. כבר בילדותו ניכרו בו הנהגותיו המופלאות ופקחותו המיוחדת. היה חריף ובקיא בש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים. גאוני טשורטקוב שהיו מגיעים לאביו הקדוש ומשוחחים עימו בדברי תורה ונשארים פעורי פה לנוכח חריפותו וסברותיו. הרבה בסיגופים ובתעניות. מצעירותו סייע בהנהגת החסידים. בשנת ה'תרס"ד (1903) עם פטירת אביו החל לכהן כאדמו"ר השני של חסידות טשורטקוב. ענייני הכלל נגעו לליבו והעסיקו אותו. בתקופתו הגיעה החסידות לשיאה כאשר אלפי חסידים מכל אירופה גדשו את בית מדרשו. בזמן מלחמת העולם הראשונה עבר לווינה שבאוסטריה. לאחר סיום המלחמה עבר לווינה אך המשיך לבקר בטשורטקוב בחגים. בדרכו התאספו אלפי יהודים בתחנות הרכבת כדי לראותו ולהתברך מפיו. נמנה עם מקימי 'הסתדרות החרדים'. היה חבר מועצת גדולי התורה ונבחר לאחד מנשיאי הכבוד שלה. פעל לחיזוק היהדות, עודד עלייה לארץ וביקש להקים מוסדות חינוך שישלבו לימודי תורה עם הכשרה לפרנסה. גאון בנגלה ובנסתר, ענוותן, מלומד בניסים ובעל רוח הקודש. רבים שיחרו לפתחו ונושעו. נפטר בעש"ק, י"ג בכסלו ה'תרצ"ד (1933), בגיל 79. בהלווייתו השתתפו רבבות בני אדם. נטמן בבית העלמין המרכזי בווינה (צנטראלפרידהוף), בחלקת אדמו"רי בית רוז'ין. את מקומו בהנהגת החסידות מילאו בניו, האדמו"רים ר' נחום מרדכי ורבי דב בער מטשורטקוב.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' ישראל מרוז'ין. **סבו (מצד אמו):** האדמו"ר ר' אהרן מטשרנוביל. **אביו:** האדמו"ר ר' דוד משה מטשורטקוב. **אמו:** מרת פייגא (בת האדמו"ר ר' אהרן מטשרנוביל). **אשתו:** מרת בת שבע רוחמה (בת דודו האדמו"ר ר' אברהם יעקב מסאדיגורא. נישאו ב-ד' בסיוון ה'תרל"א [1871]). **בניו:** האדמו"ר ר' נחום מרדכי מטשורטקוב, האדמו"ר ר' דב בער מטשורטקוב, ר' חיים אהרן. **בנותיו:** מרת חוה (נישאה לאדמו"ר ר' צבי אריה טברסקי מזלוטיפולי), מרת מרים (נישאה לאדמו"ר ר' מנחם נחום פרידמן מאיצקאן-שטפנשט). **מרבותיו:** האדמו"רים ר' דוד משה מטשורטקוב (אביו), ר' אהרן מטשרנוביל (סבו מצד אמו). **מתלמידיו:** הגאונים ר' מאיר אריק (אב"ד טארנוב), ר' משולם ראטה, ר' אברהם מנחם מבראד, ר' מאיר שפירא מלובלין (ראש ישיבת חכמי לובלין ומייסד הדף היומי), ר' דב בריש וידנפלד (גאב"ד טשבין), ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון (המהרש"ם). **מספריו:** **•גנזי ישראל-** דברי תורה וחסידות על התורה והמועדים **•ישמח ישראל-** דברי תורה על המועדים **•תפארת ישראל-** דברי תורה וחסידות

הובא בספר **'מדברנא דאימתיה'** כשרבינו גר בווינה הוא נהג לנסוע פעמיים בשנה לטשורטקוב, בחודש תשרי ובחג השבועות. הנסיעה לווינה היתה קשה לחסידים בפולין וגאליציה ויקרה מאוד לרובם. השיירות לא היו מצויות. בזמן שרבינו הגיע לשם, אלפים רבים מקהל החסידים באו לשהות בצל קדושתו. מאחר ולא היה די מקום לעריכת השולחנות, הכשירו שטח רחב ידים, ומסביב לשולחן הרחב, בנו אצטבאות רחבות מעץ, ועליו החסידים עמדו. הציבור נכנס הרבה לפני הרבי לתפוס מקום טוב. **אחת מהאצטבאות לא עמדה בעומס, וקרסה על אברך, שעמד מתחתיה, שהתמוטט במקום ואיבד את הכרתו. הרופאים, שהוזעקו אליו קבעו, שאפסו סיכויו לחיות רח"ל.** רצו לרבינו וסיפרו לו בחרדה את אשר אירע, רבינו ביקש שיביאו לפניו את התפילין, והוציא את התפילין, פתח את הרצועות, והחל לסובבם שוב מסביב לבית התפילין. ותוך כדי מעשה שאל: "נו, מה חדש" (אצל האברך), ונענה שאין שינוי. פתח רבינו שוב את הרצועות, והחל לסובבם, ושאל בשנית: "נו, מה חדש", ונענה: "שוב אין שינוי". פתח רבינו שוב את הרצועות והחל לסובבם, **ושאל בשלישית, ואז אכן למרבה הפלא התעורר האברך, וחזר לבריאותו. אז נכנס רבינו לעריכת שולחנו הטהור.**

סיפר הרה"ג ר' ישראל חיים אטרי בספר **'שיח זקנים'** שמעתי ממחו"ז הגה"צ מוואדיסלוב זצ"ל: זקנתו של הגה"צ מוואדיסלוב, אמו של אביו, שהייתה הרבנית של הרה"ק ר' אברהם שלום פנחס מטשנסטחויב זצ"ל, היתה צריכה לעבור ניתוח קל. היא נסעה לווינה לערוך שם את הניתוח. אחרי שנסעה מהעיר, האמא של הגה"צ מוואדיסלוב, השנור [הכלה] של זקנתו שנסעה לווינה חלתה בטיפוס והגיעה עד שערי מוות רח"ל. זקנתו היתה בווינה **ולא רצו לצערה לכן לא הודיעו לה מאומה.** יום לפני הניתוח נכנסה לרבינו עם פיתקא, וכתבה את שמות הבנים והנכדים וכל צאצאיה. הרבי קרא בעיון את הפיתקא. כשהגיע לשם של אמו של הגה"צ מוואדיסלוב, נעצר ואמר: "שיהיה לביילא רפואה שלימה". והיא השיבה: "לא התכוונתי מאומה, כשכתבתי את שמה, היא ב"ה בריאה". הרה"ק הביט שוב בפיתקא, ואמר "שיהיה לביילא רפואה שלימה". כעבור שבועיים החלימה מהניתוח שעברה ונסעה לביתה. כשהגיעה שאלה: "משהו קרה לביילא?" הבנים שאלו: "מהיכן את יודעת?". היא השיבה: "נכנסתי לרב ישראל פרידמן והוא בירך אותה ברפואה שלמה". סיפרו לה, **שחלתה בטיפוס, והגיעה עד שערי מוות**, אך היא שבועיים לאחר המשבר והיא מחלימה. לתדהמת כולם התברר, כי **רפואתה החלה בזמן שרבינו בירך אותה.**

בספר **'שיח זקנים'** הובא סיפור מפי האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע מלעלוב ששמע מהרה"ג ר' שמואל אהרן וובר שהיה במשך תקופה מסוימת בווינה. הגיע אליו מכתב מביתו, שבתו מאטיל חלתה מאוד בעיניה רח"ל. הרופאים הבהילו אודות המצב. ר' שמואל אהרן כתב פתק עם שמות בני משפחתו ובתוכם שמה של הבת והוסיף לרפואה. כאשר הצדיק קרא את הפתק והגיע לשם של הבת מאטיל, לקח עט וכתב בצד איזה תיבות. כשר' שמואל אהרן ראה שרבינו כותב על הפתק, חשב, שהרבי לא יכול לקרוא את הכתב שלו למרות שהיה לו כתב נאה מאוד אבל היה מסולסל. לכן אמר לרבינו שכתב שם בתו לרפואה בעיניה. רבינו אמר: "מה אתה רוצה?". אחר כך ר' שמואל אהרן הסתכל בפתק, **וראה שרבינו כתב בצד הפתקא 'לרפואת עיניה'. אח"כ נודע לו מבתו, שהוטב לה והתרפאה לגמרי.**

בספר 'יוסף תהילות' הובא סיפור נוסף המראה, כי רבינו היה בעל רוח-הקודש: סיפר הרה"ח ר' דוד שכטר שזוכר שפעם אחת בא ר' שמואל הלפרין זצ"ל רב אמסטרדם, ורבה הראשון של שכונת זיכרון מאיר בבני ברק לביקור בווינה, בשעה שנכנס אל רבינו, שאלו : "מה הביא אותך לווינה?". ענה לו ר' שמואל: **"אני מאמין באמונה שלמה, שהרבי יודע למה אני באתי!"**. הביט בו הרבי ואמר: "הגעת בגלל רופא!", ואכן כך היה, **שסיבת ביאתו לווינה היה, כי חלה פתאום באיזה מחלה, והוצרך להגיע לעיר הגדולה להתייעץ עם רופא גדול.**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב שְׁלֹמֹה זַלְמָן יוֹסֵף פְּרֶנְקֶל זצ"ל

האדמו"ר הרב שלמה זלמן יוסף פרנקל זצ"ל- נולד בשנת ה'תקס"ד (1803) בעיר פאטשינוב. בצעירותו למד אצל אביו. כשגדל למד אצל צדיקי הדור, ביניהם: ר' מאיר הלוי רוטנברג מאפטא, ר' נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ, ר' צבי הירש הכהן מרימנוב ור' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. היה בסיגופים ותעניות רוב ימיו. בענוותנותו הסתיר את ידיעותיו. התגלותו היתה על ידי הרה"ק ר' מאיר לייפר מפרמישלאן שפרסם את גדולתו בעולם, למרות שלא ראה אותו מימיו. לאחר מכן רבינו עבר לוויליפאלי. אנשים רבים הגיעו אל רבינו והגישו לפניו פתקאות. הצדיק אמר להם דברים מפורשים מכל ענייניהם ומעשיהם בסתר ובגלוי. הם אמרו כי רוח-הקודש שורה על רבינו.

גילוי מעשיהם של אנשים גרם לחלק מצדיקי הדור לומר כי אסור לרבינו לגלות סודות לעיני כל הקהל וגם בגלל העובדה שהוא משמש ברבנות בעיר הסמוכה לרבו הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. האדמו"ר ר' מאיר לייפר מפרמישלאן חיזק את רבינו להמשיך בדרכו. הוא שלח לו מכתב וביקש שימשיך לפרסם הלאה מה שהוא רואה ויודע. אם צדיקי הדור היו רואים ויודעים מה שהוא מקבל, גם הם היו מפרסמים וכן בגלל העובדה שלרבינו היו מתנגדים. נפטר ב-י"ג בכסליו ה'תרי"ח (1857) בקראקוב. חי כ-54 שנים. בנו רבי אברהם וחתנו ר' נטע ליפשיץ מילאו את מקומו.

אביו: האדמו"ר ר' אברהם מפאטשינוב. **אשתו:** בת הגאון ר' יוסף מרגליות (אב"ד ויליפולי). **ילדיו:** האדמו"ר ר' אברהם (התפרסם כעושה מופתים ורבים נושעו מברכותיו). **חתניו:** האדמו"ר ר' נטע (נתן דב) ליפשיץ, הרה"ק ר' משה טרום, הרה"ק ר' נפתלי גולדברג מגניבישוב. **מרבותיו:** האדמו"רים הגאונים אביו ר' אברהם, ר' שמעון מירוסלב, ר' מאיר הלוי רוטנברג מאפטא (מח"ס 'אור לשמים'), ר' נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ (מח"ס 'זרע קודש'), ר' צבי הירש הכהן מרימנוב, ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. **מספריו: •שלשלת הזהב-** ליקוט מתורתו, הנהגותיו וסיפורי חייו.

התגלותו של רבינו היתה על ידי ר' מאיר לייפר מפרמישלאן שפרסם את גדלתו בעולם, למרות שלא ראה אותו מימיו. פעם אחת שלושה אנשים מארץ האגר באו לפני האדמו"ר ר' מאיר לייפר מפרמישלאן עם בקשה לישועה גדולה. הם ביקשו מהצדיק שיושיע אותם. ר' מאיר שלח אותם לרבינו. הוא אמר להם כי רבינו יכול להושיע אותם. הוא נמצא כעת ברופשיץ והוא אחד מתלמידיו של האדמו"ר הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. כאשר הם שאלו את רבינו איך הם יוכלו לזהות אותו בתוך כל תלמידיו של האדמו"ר ר' אשר ישעיה רובין, ר' מאיר תיאר להם את צורתו. האנשים פנו מיד לרופשיץ. לאחר כמה שעות הגיעו לשם לפנות לילה. לפי התיאור של האדמו"ר ר' מאיר, הם הגיעו לאכסניה בה רבינו התגורר.

הם זיהוי אותו בוודאות ופנו אליו. הם ביקשו ממנו שיושיע אותם, מכיוון שהם נמצאים בצרה גדולה. כאשר רבינו שמע אותם, הוא ברח מהאכסניה ישר לשדה סמוך. רבינו לא רצה לשמוע מה בפיהם מכיוון שהוא נמצא במקום בו מתגורר רבו, האדמו"ר ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. אותם אנשים רדפו אחרי רבינו ולא הניחו לו. כשהגיעו אליו, סיפרו לו שהם באו אליו בהוראת האדמו"ר ר' מאיר לייפר מפרמישלאן. הם אף סיפרו כל מה שאירע עימם. לבסוף לאחר מסע שכנועים רבינו הסכים. **הוא לקח את הפתקא בפעם הראשונה וקרא מה כתוב בה לאור הלבנה.** הוא בירך את האנשים ואכן הם נושעו בדרך פלא. מאותו מקרה התפרסם שמו של רבינו לצדיק בעל רוח-הקודש, מלומד בניסים ועושה נפלאות.

ר' ברוך קאנר סיפר, ששמע מהחסיד ר' שאול שטרן כי רבינו אמר לפני שהתבקש לבית עולמו, כי בקשתו לא חזרה מעולם ולכל היותר התעכבה ג' ימים מעת לעת (שיח זקנים)

בכל שנות פעולותיו מאז שהתפרסם, לא היה יום שלא הראה בו נפלאות גדולות. ביחוד עשה רושם עצום הסיפור, שהתחיל לפני פטירתו והסתיים לאחר פטירתו. בימי נעוריו של הרב ר' יוסף בעריש ליפשיץ היתה לו חנות לטבק בקראקא. בנו, בן ארבע שנים, השתתק לפתע והתחרש. הם פנו לרופאים מומחים, אבל הם לא הצליחו לרפא אותו. בצר להם פנו לרופאים גדולים יותר, אך גם רופאים אלו לא הצליחו לסייע בעדם. עם הזמן ההורים קיבלו את רוע הגזירה והשלימו עם המצב של הבן.

כשהיה כבן אחת-עשרה, אימו החליטה כי טוב שילמד בעיר וויען בבית-ספר לחרשים ואילמים והם יקדמו אותו. כשהיתה בדרך חזרה, התחרטה ואמרה כי עדיף שישאר חירש כל ימיו בביתו, ממה שיגדל בעיר וויען ויהיה חלילה רפורמי. היא חזרה והוציאה את בנה ונסעה משם לרבינו. היא שהתה שם במשך שלושה חודשים וסירבה לעזוב את המקום עד שרבינו יושיע אותה.

רבינו קרא לה לפני ראש-השנה ה'תרי"ח ואמר לה לנסוע לביתה. הוא ביקש ממנה לחזור לשבת חנוכה בשנת ה'תרי"ח. הרב עוד הוסיף ואמר כי אם לא יהיה אז בין החיים, היא תעלה על ציונו ותבקש. כידוע רבינו נפטר ב-י"ג כסליו ה'תרי"ח. האישה הגיעה לשבת חנוכה ושמעה כי רבינו נפטר ימים ספורים לפני כן. היא נאלצה לעלות לקברו ובכתה שם במשך כמה שעות. היא ביקשה מהצדיק שיפנה לבורא עולם שיושיע אותה וירפא את בנה מחרשותו.

לאחר מכן חזרה אל חנותה. שם מצאה את בנה ממתין לה. מיד כשראה את אימו, אמר בקול: "אמא, היכן היית? בזמן שלא היית כאן, היו הרבה קונים!". האם כמעט התעלפה כששמעה את בנה מדבר אליה. מאותו היום הבן חזר לדבר ולשמוע. עובדה זו הפליאה את כל אנשי העיר קראקא. כששמעו זאת שונאיו ומתנגדיו של רבינו, לא יכלו לדבר עוד כנגדו. (מעובד מספר החסידות)

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַמְּקֻבָּל הָרַב שָׁלוֹם הֶדָאיָה זצ"ל

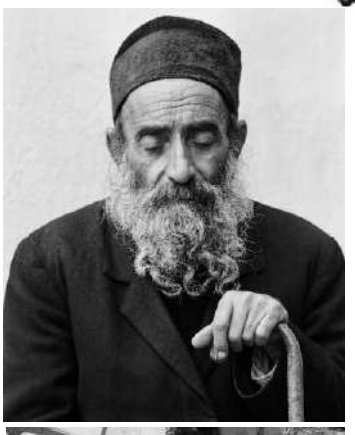

המקובל הגאון ר' שלום הדאיה זצ"ל- נולד בשנת ה'תרכ"ב (1862) בארם צובא שבסוריה. כשהיה כבן שלוש שנים בלבד התייתם מאביו, וגדל בהשגחת אמו וסבתו מצד אמו, שהייתה בתו של הגאון ר' יצחק עטיה בעל 'זרע יצחק'. בצעירותו למד תורה אצל גדולי חכמי ארם צובא, וכבר בהיותו כבן שמונה עשרה התכתב בדברי תורה והלכה עם רבנים ופוסקים, ובהם ר' אליהו חמווי ורבי ישעיה דיין, אב בית הדין בארם צובא. היה מקורב לחכם באשי ולחכמים נוספים בעיר. מצבו הכלכלי היה דחוק, וכמעט שנאלץ לפרוש מלימודיו, אולם חכמי העיר ונדיביה תמכו בו ודאגו שיוכל להמשיך להתעלות בתורה. בשנת ה'תרמ"ד (1884) התחתן. בשנת ה'תרמ"ז (1887) ביקר בארץ ישראל והתארח בבית הראשון לציון ר' יעקב שאול אלישר בירושלים. לאחר מכן שב לארם צובא. בתקופה זו חלה בעיניו וכמעט שהתעוור לחלוטין, ונאלץ להמשיך בלימוד התורה מתוך זיכרונו. בעקבות הידרדרות מצבו ובהמלצת רופאיו נסע לנא אמון שבמצרים, שם עבר ניתוח בידי רופא מומחה, וראייתו שבה אליו באופן חלקי.

בחודש אלול ה'תרנ"ח (1898) עלה לירושלים עם חמיו ומשפחתו. תחילה התגוררו בשכונת הבוכרים ולאחר מכן בשכונת אהל משה. בשנת ה'תרס"ד (1904) התמנה לדיין ולמורה צדק בבית הדין לעדת הספרדים בירושלים. בשנת ה'תרפ"ו (1926) שימש גם כדיין וכמורה צדק בבית הדין של יוצאי ארם צובא בשכונת הבוכרים. נחשב לאחד מגדולי המקובלים בירושלים, והצטרף לחבורת המקובלים בישיבת 'בית א-ל', שבה למד אצל גדולי חכמי הקבלה. בשנת ה'תרפ"ז (1927) לאחר פטירת ראש הישיבה, התמנה לראש ישיבת המקובלים 'בית א-ל' ולראש המכוונים. זכה לתואר 'הרב החסיד'. לפי אחד המקורות התמנה לראש אב בית הדין הספרדי כבר בשנת ה'תר"ע (1910) ואילו מקורות אחרים מציינים את שנת ה'תר"ץ (1930). במשך יותר מארבעים שנה ישב על כס הדיינות, ונודע ביושרו, בבקיאותו ובאומץ לבו בפסיקת ההלכה. דרשותיו השפיעו רבות על הציבור, והוא פעל גם להוצאתם לאור של כתבי יד עתיקים מחכמי ארם צובא. נהג לחתום את כתביו במילים 'עבד אל ואחד' (עבד לא-ל אחד). למרות חולשת עיניו ומחלותיו המשיך ללמוד, לכתוב ולהרביץ תורה. נודע בצניעותו ובמעשי החסד שלו, וסייע לעניים ולתלמידי חכמים בסתר. נפטר בירושלים ב-י"ג בכסלו ה'תש"ה (1944) בגיל 82. ציונו בהר-הזיתים בחלקת הספרדים בירושלים. לאחר פטירתו המשיך בנו בהנהגת ישיבת המקובלים 'בית א-ל'.

אביו: הגאון ר' משה חיים הדאיה. **אמו:** מרת סבתיה (נכדת הגאון ר' יצחק עטיה, בעל 'זרע יצחק'). **אשתו:** מרת שרה (בת הגאון ר' יצחק לבטון. נישאו בשנת ה'תרמ"ד [1884]). **בניו:** המקובל הגאון ר' עובדיה הדאיה (ראש ישיבת המקובלים 'בית א-ל', בעל שו"ת 'ישכיל עבדי' וראב"ד לעדת הספרדים בפתח תקווה), הגאון ר' עזרא הדאיה (ראש אב בית הדין בחיפה ובעל 'נחלת עזרא'), המקובל ר' יצחק הדאיה, ר' משה הדאיה. **בנותיו:** מרת מזל (נישאה למקובל ר' יעקב קצין, מייסד ישיבת המקובלים 'גן הלבנון' בירושלים), מרת רינה (נישאה לגאון ר' משה עזרא מזרחי. אב"ד ורבה הראשי של חאלב). **מרבותיו:** המקובלים והגאונים ר' ששון בכר משה פריסיאדו, ר' משה סוויד (רבה של ארם צובא ובעל שו"ת 'אמת ומשפט'), ר' יצחק בכור מזרחי, ר' רפאל יעקב חיים ישראל אלפיה, ר' מסעוד הכהן אלחדד. **מתלמידיו:** המקובלים והגאונים ר' עובדיה הדאיה, ר' מתתיה דוויס (ר"מ בישיבת 'עץ חיים'), ר' יהודה הכהן שאקו (ראב"ד לעדת הספרדים בירושלים), ר' אברהם פטאל (חותנו של מרן הרב עובדיה יוסף), ר' ניסים לופס, ר' מרדכי שרעבי, ר' שלום יצחק מזרחי. **מספריו: •שלום לעם-** דרושים במעלת הצדקה ומידת הרחמנות **•ודובר שלום-** שו"ת על ארבעת חלקי הטור **•החיים והשלום-** דרושים בעניינים שונים **•שאלת שלום-** קונטרס שאלות בהלכה **•שה לבית אבות-** פירוש על פרקי אבות.

מרן המקובל הגדול הרב בניהו שמואלי סיפר: חמיו של הרב שלום הדאיה היה רבי יצחק לבטון אב"ד של חאלב. לעת זקנותו עלה לארץ ישראל ובא לחתנו (רבינו). רבינו אמר לו: "אולי נלמד ביחד?". חמיו שאל: "מה נלמד?". רבינו הציע לו: "נלמד קבלה- עץ חיים". חמיו הסכים. במשך שנתיים הם למדו יחד 'עץ חיים'. הם קבעו ביניהם שמי שיפטר ראשון יבוא לשני ויספר מה קורה איתו למעלה. מטבע הדברים הרב יצחק לבטון שהיה מבוגר יותר נפטר ראשון לבית עולמו. לאחר תקופה רבינו ראה אותו בחלום.

חמיו אמר לו: "באתי לקיים את הבטחתי. אסור לי לספר לך מה קורה למעלה. אבל אומר לך רק שעשית איתי חסד גדול שהצעת לי ללמוד ביחד עץ חיים- קבלה. כל מה שלמדתי, לימדתי ודנתי את עם ישראל במשך כל החיים שלי עד זקנותי בחאלב לא עזר לי כמו השנים שהיתי בארץ ישראל ולמדתי איתך את ספר 'עץ חיים'. השנתיים הללו עולים על כל מה שעשיתי בחיים שלי". מכאן אנחנו למדים מהי המעלה העצומה של לימוד קבלה.

למרות שרבינו היה חסר אמצעים הוא השתדל רבות למען עניי העיר. מצעירותו עד יומו האחרון נזהר להפריש מעשר מכל כספו. הרב חילק מכספו לעניים ולתלמודי התורה. רבינו סייע אישית לתלמידי חכמים צנועים כדי שלא יתבטלו מלימודם. מדי ערב שבת היה מסייע לעניים ותלמידי חכמים צנועים בסיוע כספי שיהיה להם להוצאות השבת. בהשפעתו עזבו את המלאכה וחזרו ללמוד תורה וכיום משמשים ברבנות במקומות שונים. ענוותנותו וצניעותו היו לשם דבר. היה משמח לב אנשים ומרנין לב עגומים. רבינו לא חת מפני איש. היה חוקר ודורש כדי להוציא משפט לאשורו. ידוע בצניעותו הרבה, ובגמילות החסדים שבו. הפרסם כבקי עצום וגאון בנגלה ובנסתר. היה שקדן גדול בתורה. כח זכרונו היה מפליא וידע בעל־פה את ארבע חלקי שולחן ערוך וכמה ראשונים ואחרונים. כאשר שאלו אותו לגבי דבר הלכה היה ממהר לענות ולציין את כל המקורות.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הָרַב חֲכַם בָּרוּךְ עָמְדִי זצ"ל

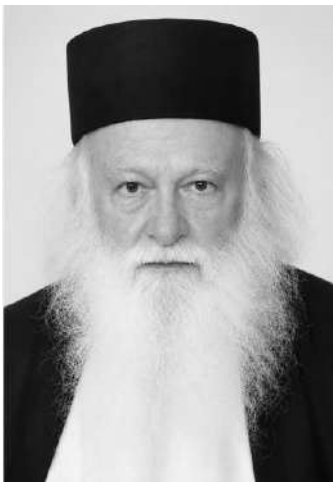

המקובל הרב ברוך עמדי זצ"ל- נולד ב-ט"ז בשבט ה'תרס"ט (1909) בעמדיה שבכורדיסטן. שמו מופיע במקורות גם בצורה ברוך עמרדי ובמסמכים מן התקופה כברוך חיים עמרדי. מקובל, נודע בשקידתו בעסק התורה והתפילה, בצניעות הליכותיו ובענוותנותו המופלגת. הכבוד היה ממנו והלאה. סיפור לידתו מופלא. כאשר הייתה אמו בחודש השביעי להריונה איבדה לפתע את מאור עיניה, וכל ניסיונות הרופאים לרפאותה לא הועילו. בעקבות זאת ביקשה שייקחוה למערת 'אליהו הנביא' ויניחוה שם עד הבוקר. באמצע הלילה, נגלה אליה אליהו הנביא, העביר את ידו על עיניה ומיד שבה ראייתה. למחרת, כאשר ראו שכניה כי מאור עיניה חזר, סיפרה להם מה שאירע לה. לאחר פטירת אביו, בהיותו כבן 16, החל לשמש כחזן וכבעל קורא בביה"כ המשפחתי, ובקריאת התורה המשיך לעסוק במשך עשרות שנים. בשנת ה'תרצ"ה (1935), לאחר תלאות רבות בדרך, עלה לארץ והגיע לירושלים. התיישב ברובע היהודי בעיר העתיקה והצטרף לחבורת המקובלים 'צמח צדיק', שפעלה בביה"ח 'משגב לדך' ובראשה עמד המקובל הרב יצחק אלפיה. לצד לימודיו ועבודתו הרוחנית התפרנס בדוחק כפועל בניין ולאחר מכן כסבל. ברובע היהודי היה מן הדמויות המרכזיות של קהילת יוצאי כורדיסטן. בשנת ה'ת"ש (1940) הקים את ביה"כ 'צעקת הדל'.

ב-י"ט באייר ה'תש"ח (1948), עם נפילת הרובע היהודי במלחמת העצמאות, נלקח בשבי הלגיון הירדני יחד עם גברים נוספים מתושבי הרובע. השבויים יצאו מן הרובע ללא סידורים ומחזורים, ורבינו, שחשש כי נוסח תפילות הימים הנוראים יישכח, שיחזר מזיכרונו את התפילות והפיוטים. הוא כתב את תפילות ראש השנה, יום הכיפורים ומוסף, מוסף ותפילות חול, שבת וראש חודש. הסידור שימש את השבויים לתפילתם ונודע בשם 'מחזור עמדי'. ב-ב' באדר ה'תש"ט (1949) השתחרר מהשבי והתיישב עם משפחתו בקטמון. בשנת ה'תשי"ב (1952) עמד בראש קבוצת פליטים, רובם יוצאי כורדיסטן, שעברה לכפר יובל שבאצבע הגליל. לאחר כשנתיים, בעקבות הקשיים במקום, רבינו שב עם בני קהילתו לירושלים והשתקע בקטמון. כאשר ראה שביה"כ 'צעקת הדל' שבעיר העתיקה חרב, פעל להקימו מחדש בקטמון. רבינו ניקה את ביה"כ בעצמו ועסק בו בתורה שעות רבות. לימים קיבל יחד עם שכנו, האדמו"ר רבי יוחנן סופר מערלוי, הנהגה שלפיה יחלקו ביניהם את שעות היממה בלימוד תורה, כדי שבכל עת יעסוק אחד מהם בתורה. ענוותן מופלג. נודע בשקידתו העצומה בתורה ובתפילה, בצניעות ובנקיות כפיים. ממנהיגיה הרוחניים של קהילת יוצאי כורדיסטן בירושלים. אף שהיה בקי בתורת הנסתר וחבר בחבורת המקובלים, חי בפשטות. נפטר ב-י"ד כסלו ה'תשנ"ט (1998). חי כ־89 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: ר' חיים (נפטר כאשר רבינו היה כבן 16). **מרבותיו:** המקובל ר' יצחק אלפיה (ראש חבורת המקובלים 'צמח צדיק' בירושלים). **חברותא:** האדמו"ר ר' יוחנן סופר מערלוי. **ספריו: •מחזור עמדי-** סידור ומחזור תפילה ששחזר מזיכרונו בעת שהיה בשבי הירדני. המחזור נשמר באוסף מוזיאון חצר היישוב הישן בירושלים.

חכם ברוך היה בקשר הדוק עם האדמו"ר מערלוי הן מבחינה רוחנית והן מבחינה נפשית. **ועל כן הסכימו שניהם, שאל לעולם להישאר ללא רגע אחד של לימוד תורה ובקיימם "לולי בריתי יומם ולילה- חוקות שמים וארץ לא שמתי"**. דהיינו, אם חלילה יישאר העולם ללא לימוד התורה לרגע אחד- יחזור העולם לתוהו ובוהו ולא יהיה קיום לעולם. לאחר התייעצות החליטו לעשות משמרות של לימוד תורה. דהיינו, **האדמו"ר למד עד השעה עשר בלילה ברציפות וחכם ברוך המשיך את לימודו עד הבוקר וחוזר חלילה**.

בכל לילה טרם חצות הלך לבית-הכנסת ועסק בתורה עד אור הבוקר. לאחר מכן היה חוזר לביתו עד שעת אחר-הצהריים ואז שב בחזרה לבית-הכנסת ללימוד עד תפילת ערבית. ואף היה מקיים שיעורי תורה לאנשי בית-הכנסת. **במשך כ-50 שנים כיבד וניקה את בית-הכנסת בעצמו, תוך כדי שהוא מסתיר זאת ומקיים את הפסוק 'והצנע לכת עם אלוקיך'**.

רבינו לא היה החשיב מהכבוד מאומה. באחד הלילות כדרכו בקודש בעת לימודו בבית-הכנסת "**עזרא הסופר**" בכורדיסטן, **התגלה אליו עזרא הסופר בכבודו ובעצמו**. כתוצאה מראייה זו נתקף הרב פחד גדול וחלה. כתוצאה מחולי זה התדרדר מצבו הרפואי והגיע שערי מוות. לא ידע הרב את נפשו ובצר לו ביקש שיקחו אותו למקום הנקרא **'בחזנה'** בו קבורים שני נביאים. לאחר שלקחו אותו שם, ביקש, שישאירו אותו למשך הלילה. באותו הלילה התפלל הרב מעומק לבו על חייו, **והנה בבוקר חש חכם ברוך כי כוחותיו שבו אליו כבראשונה!** רבינו ביקש ללכת לביתו וראה, כי יכול הוא. כאשר חזר לביתו התפלאו כל האנשים על הנס שאירע עימו.

בפעם אחרת, כאשר באחד הלילות שבהם עסק בלימוד התורה, הופיע לפתע פתאום אדם בעל הדרת פנים עם זקן ארוך. בראותו את ההלך הזר שאל הרב: "**את מי כבודו מבקש?**", השיב הלה כי כל מבוקשו כי הרב יברך אותו. רבינו הסכים בחפץ לב והעתיר עליו ברכות. לאחר שסיים לברכו, ביקש האורח לצאת מן בית-הכנסת **והרב ביקש ללוותו עד הדלת**, **אך האורח אמר לרב, שיכול הוא לצאת לבדו ואינו מבקש להטריח את הרב ולהפסיקו מלימוד התורה הקדושה.**

לאחר שניות מועטות נזכר, **כי הוא בעצמו נעל את בית-הכנסת על מנעול ובריח,** ולכן תמוה הדבר בעיניו, מהיכן נכנס ויצא ההלך הזר? הרי בית-הכנסת נעול? הרב ביקש לחפש את איש, הלך ובדק, האם האורח עדיין נמצא בבית-הכנסת, חיפש בכל מקום- אך לא מצא אותו ודלת ביה"כ היתה עדיין נעולה. הרב פתח את הדלת וחיפשו ברחוב. אולם הרחוב היה שומם ללא נפש אדם. **הבין הרב, כי אדם זה הגיע מעולם האמת כדי לבקש את ברכתו**.

אִם רִאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הָרַב הַצַּדִּיק דָּוִד אָבִּיחָצִירַא זצ"ל הי"ד

הצדיק המקובל רבי דוד אביחצירא הי"ד המכונה 'עטרת ראשנו'- נולד בשנת ה'תרכ"ו (1866) בעיר ריסאני שבמחוז תאפילת במרוקו, כבן בכור. כבר בצעירותו נודע כעילוי, והתחנך על ברכי גדולי משפחתו בתורת הנגלה והנסתר. לאחר ששבו יצא לדרכו לארץ בשנת ה'תר"ם (1880) קיבל אביו את הנהגת הקהילה והישיבה. באותן שנים עסק רבינו לבדו בתורה, נהג במנהגי פרישות ולא התערב בהנהגת הקהילה. בשנת ה'תרס"ח (1908) לאחר פטירת אביו, בהיותו כבן 42 שנים, קיבל על עצמו את הנהגת הקהילה והישיבה, אולם כעבור פחות משנה חילק את סמכויותיו בין קרובי משפחתו. משנת ה'תרס"ט (1909) ועד סוף שנת ה'תרע"ד (1914) הסתגר רבינו עם שני מקובלים גדולים, חמיו וחברו, בעליית הגג שבביתו. שם התבודדו, הרבו בתעניות ובסיגופים ולמדו יומם ולילה את תורת הנגלה והנסתר.

התחתן והתאלמן פעמיים. נולדו לו שמונה בנים ובת. רוב בניו נפטרו בחייו. אף שסבל ממחלות רבות ומייסורים קשים בעקבות פטירת ילדיו, היה ידוע כאדם שמח שעודד אחרים. נמנע ככל האפשר מלצאת לרחוב, ובית מדרשו והמקווה שלו היו בתוך ביתו. כאשר נאלץ לצאת מביתו, דילג מגג לגג, ובאותה שעה הכריזו שלא תצא אישה מפתח ביתה עד שישוב. פרישותו המופלאה נודעה ברבים. נמנע מאכילת בשר בשל חשש בענייני שחיטה, הרבה בתעניות, לעיתים אף משבת לשבת, מיעט באכילה. לא ישן על מיטה אלא על כיסא. מדי בוקר, לפני לימודיו, היה מסתגר בחדרו, נכנס לארון קבורה וכיסה את עצמו בעפר, כדי לזכור את יום המיתה, להכניע את מידת הגאווה ולהתגבר על יצרו. בשנת ה'תר"פ (1920) בתקופת המאבקים בין המורדים המקומיים לשלטון הצרפתי במרוקו, האשים מנהיג המורדים מולאי מוחמד אל-קאסם את יהודי ריסאני בשיתוף פעולה עם הצרפתים וגזר עליהם גזרת מוות. לבסוף החליט להוציא להורג את רבינו ושניים מפרנסי הקהילה. בשבת קודש, י"ד כסלו ה'תר"פ (1919) נרצח רבינו על קידוש ה' בירי תותח, יחד עם ר' יצחק בן שמחון ובנו ר' דוד. קודם הריגתו הודיע לבני הקהילה כי מיתתו תהיה לכפרה עליהם. לאחר הרצח נאסר על יהודי העיר להתאבל עליו. אחיו הצעירים נמלטו לבודניב ושם חידשו את פעילות הישיבה. אחיו, ה'בבא סאלי', התאבל עליו במשך כשבע שנים, עד שרבינו נגלה אליו בחלום והורה לו להפסיק להתאבל. חי כ-53 שנים. ציונו בריסאני שבמרוקו.

סבו (מצד אביו): המקובל ר' יעקב (בעל 'אביר יעקב'). **אביו:** המקובל ר' מסעוד. **אמו:** מרת עיישה. נשותיו: בת המקובל ר' אליהו הכהן. **בניו:** שמונה, רובם נפטרו בחייו. **בנותיו:** מרת אסתר (נישאה לדודה, המקובל ר' יצחק אביחצירא, ה'בבא חאקי'). **אחיו:** המקובלים ר' ישראל (ה'בבא סאלי'), ר' יצחק (ה'בבא חאקי'). **מרבותיו:** המקובלים ר' יעקב (סבו), ר' יצחק (דודו). **חברותא:** ר' אליהו הכהן (חמיו), ר' משה תורג'מן (ה'בבא סי'). **מספריו: •פתח האהל**- ביאורים על התורה בדרך הפרד"ס **•שכל טוב**- דרשות, חידושי תנ"ך ומוסר **•רישא וסיפא**- קשר בין סוף הפרשה לתחילתה **•ליקוטי תורה**- ליקוטים מתורתו.

בשנת ה'תרע"ז (1917) צבא צרפת כבש את מרוקו. הערבים התארגנו בראשות מולאי מוחמד בן קאסם ונלחמו בצרפתים. לאחר תקופה ארוכה נסוגו הצרפתים. מולאי מוחמד נלחם מול משפחת המלוכה המרוקאית, הרגם ותפס את כס השלטון בכח זרועו. בשנת ה'תר"פ (1919) הוציא גזירה להרוג את כל היהודים שגרים במחוז תאפילת, **בטענה שהם קושרים קשר חשאי עם הכובש הצרפתי כדי לגרש את שלטון המורדים בראשותו.** כדי להגביר את החרדה לא פורסם תאריך לביצוע הגזירה. בשבת י"ד כסליו ה'תר"ץ (1929) לבש רבינו בגדי חול שחורים במקום בגדי השבת הלבנים אותם שנהג ללבוש. התושבים היהודים התפלאו מאוד והבינו, כי רבינו יודע דבר מה ומכינם לכך. בשבת בצהריים החל מולאי מוחמד לרכז את יהודי האזור, כדי להוציאם להורג. חייליו הקיפו את האיזור וגרמו לפחד רב. אז הצדיק עודד את הקהילה ואמר **כי התפלל לבורא עולם שבמקום שיהרגו כל אנשי הקהילה, ביקש למות כפרת כולם.**

לאחר שהתקבצו כל היהודים אל הכיכר המרכזית, שכנעו יועציו של מולאי שכדאי לו להרוג רק את רבם של היהודים, בהטעימם שאם ימותו כולם **לא יוכלו לגבות מהם מיסים ותשלומים אחרים.** תפילתו של ר' דוד נענתה בשמיים ונכנסו דברי יועציו של מולאי מוחמד באוזניו. מיד ציווה לקחת את רבינו ואת שני עשירי העיר, ר' יצחק בן שמחון ובנו ר' דוד למפקדתו. העריץ הציב את גופם מול לוע של תותח וירה משם פגז. **לאחר מותו גזר מולאי מוחמד, כי אסור להתאבל על מות רבינו ואיים כי מי שימצא מתאבל על פטירת הצדיק יוצא להורג!** מספר ימים אחרי הריגתו של רבינו הועברה גופתו לראשי הקהילה. הוא נקבר בלוויה צנועה, שאף בה בלשו חיילי המורדים שלא יעז איש לבכות על פטירת הצדיק. שנים אחר כך סיפר ה'בבא סאלי' זצ"ל, אח רבינו סיפור מדהים- כשבאו אנשי החברא קדישא של תפילת לאסוף את חלקי גופתו הקדושים לקבורה, **הם לא מצאו חלק מיד שמאל באזור השריר שעליו מניחים את התפילין של יד**, ולאחר חיפושים רבים נאלצו לקבור את הצדיק ללא חלק זה של גופו. אנשי ה'חברא קדישא' סיפרו שרבי דוד בא בחלום לאחר הקבורה ואמר להם שלא יצטערו, **כי זה עונשו משמיים על שפעם אחת בשעת הנחת תפילין, בין תפילין של יד לתפילין של ראש הרהר בדברי תורה ולכן נענש שאותו חלק באזור השריר מיד שמאל, במקום בו מניח את תפילין של יד דווקא הוא נעלם! הוא אף גילה להם איפה נמצא החלק החסר והם הלכו לאותו מקום, וכמובן, מצאו את החלק, כפי שגילה להם ר' דוד והוסיפו אותו לקבורה בדיעבד.**

הצדיק ר' ישראל אביחצירא זצוק"ל (ה'בבא סאלי') מיאן להתנחם על אחיו, ונהג אבלות מעבר לשנה הנהוגה. לאחר שבע שנים בדיוק, ביום ההילולה, חלם חלום. בחלומו טבל במקווה של סבו ה'אביר יעקב' זיע"א. לפתע נפתחו השמיים. ממעל ירדו שבעת רועי ישראל בדמות מנורות אש בוהקות, ונבלעו בביה"מ. אחריהם הופיעה דמותו המאירה של רבי דוד. הבבא סאלי רצה להיכנס איתו להיכל, אולם אחיו עצר בעדו: "**אינך יכול להיכנס, מפני שאתה עדיין בעולם החיים. אני מתיר לך לשבת סמוך לפתח ולומר איתנו תיקון חצות**". לאחר מכן הוסיף: "דע לך, אחי, שיש לי צער גדול מכך שאתה מוסיף להתאבל עלי. כל הצער שהיה לי לא ארך יותר משניה אחת. תיכף ומיד העלו אותי למחיצתי בעולמות העליונים, למקום שאיני יכול לפרט לך את גודל מעלתו ועוצם התענוגים שבו. ואם ברצונך לגרום לי קורת רוח, הפסק להתאבל!". הבבא סאלי התעורר מחלומו. לאחר שהתפלל שחרית, ערך התרת נדרים למנהגי האבלות שקיבל על עצמו. הוא סיפר ברבים את דבר החלום, ואותו יום נקבע ליום משתה ושמחה לכבוד נשמת הקדוש, רבי דוד אביחצירא הי"ד.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הָרַב מְנַחֵם נַחוּם פְּרִידְמַן מִשְׁטֶפֶנֶשְׁט זצ"ל

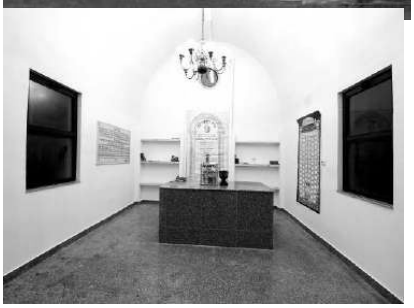

האדמו"ר רבי מנחם נחום פרידמן משטפנשט זצ"ל- נולד בשנת ה'תקפ"ג (1823) ברוז'ין. נקרא על שם אבי סבתו, האדמו"ר ר' מנחם נחום טברסקי (בעל 'מאור עיניים'). כבר בצעירותו התבלט בשקידתו בתורה. בהיותו כבן 13 התחתן. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרי"א (1850) עבר לשטפנשט, ובשנת ה'תרי"ב (1852) ייסד בה את חסידות שטפנשט, שהייתה לאחד מענפי בית רוז'ין. נהג בדרכו של בית רוז'ין ולא הרבה באמירת דברי תורה ברבים. היה ידוע באהבת ישראל ובקבלת כל אדם בסבר פנים יפות. נודע כבעל מופת, וחסידים רבים מרומניה, מבסרביה ומארצות הסביבה ואף לא-יהודים, נהרו אליו לקבל את ברכתו ועצתו. בביתו הקים בית מדרש שנקרא 'קלויז', ובו 'חדרו של משיח' שקירותיו עוטרו בציורים ובו הונח כתר זהב. החדר נפתח לעיתים רחוקות בלבד ורבינו אמר לחסידיו שכאשר יבוא המשיח ישכון בו. כל ימיו היה חלוש בגופו וסבל ממחלות.

לעיתים היה מרותק למיטתו במשך שבועות. בחודש חשוון ה'תרכ"ט (1868) נסע לקבלת טיפול רפואי בעיר יאסי שברומניה. בתחילת חודש כסלו ביקש לכתוב צוואה. ביום פטירתו קם ממיטתו, רחץ את פניו, סידר את זקנו ואת פאותיו, התיישב על מיטתו והחל לנגן את ניגון 'הדביקות' של אביו. לאחר מכן אסף את רגליו אל המיטה והשיב את נשמתו ליוצרה. נפטר ב-י"ד בכסלו ה'תרכ"ט (1868). חי כ-45 שנים. נטמן בבית העלמין העתיק ביאסי ועל קברו הוקם אוהל. בתקופת מלחמת העולם השנייה הועבר ארונו לבית העלמין החדש בשכונת פאקוראר בעיר. את מקומו מילא בנו, שהמשיך את הנהגת חסידות שטפנשט.

סבו (מצד אביו): ר' שלום שכנא. **סבו (מצד אמו):** ר' משה אפרתי מברדיטשוב. **סבתו (מצד אביו):** מרת חוה. **אביו:** האדמו"ר ר' ישראל מרוז'ין. **אמו:** מרת שרה (בת ר' משה אפרתי מברדיטשוב). **אשתו:** מרת פערל (בת ר' אליעזר קושאנסקי). **בנו:** האדמו"ר ר' אברהם מתתיהו משטפנשט. **בנותיו:** מרת בת שבע (נישאה לאדמו"ר ר' אברהם יהושע העשיל מאדז'וד), מרת גיטל (נישאה בזיווג שני לאדמו"ר ר' אברהם יעקב מסדיגורא). **אחיו:** האדמו"רים ר' שלום יוסף מרוז'ין, ר' אברהם יעקב מסדיגורא, ר' דוב בער מליאובה, ר' דוד משה מטשורטקוב ור' מרדכי שרגא מהוסיאטין. **אחיותיו:** מרת גיטל (נישאה לר' יוסף מונזון), מרת חיה מלכה (נישאה לאדמו"ר ר' יצחק טברסקי מסקווירא), מרת לאה (נישאה לר' דוד הלפרין), מרת מרים (נישאה לאדמו"ר ר' מנחם מנדל הגר מוויז'ניץ). **מספריו: •אמונת אמת**- דברי תורתו שנאספו ונדפסו לאחר פטירתו

עשיר גדול ובעל נכסים רבים היה ר' אליהו, ובכל עסקיו ראה ברכה והצלחה. אך לא היו לו ילדים. שנים ציפו לישועת ה', אך לא נענו. עברו שנים ושמעו של רבינו התפרסם כפועל ישועות. ניגשו הזוג לרבי וביקשו את ברכתו, אך הוא ענה לעומתם בשפה רפה כלאחר יד: "ה' יעזור". חלפה שנה והישועה טרם באה. עתה, הבינו כי ברכתו הדלה של הרבי לא היה כדי להבטיחם בישועה. שוב נסעו לבקש את ברכת הרבי. אך גם הפעם קיבלו את ברכת: "ה' יעזור" בלבד. "גם השנה, כנראה, אין אנו ראויים לישועה". נענה ר' אליהו לאשתו משחזר לביתו.

במלאת שנה נוספת שוב נסעו הזוג לרבינו לבקש ברכה. משנכנס ר' אליהו לחדר הרבי הושיט פתקה שהייתה רווית דמעות ולצידה מעטפה ובה דמי פדיון בסך עתק. "סעו לביתכם לשלום", אמר הרבי ועיניו אורו. "יש הגזרה עליכם שלא תזכו לפרי בטן, **אך בכח התשובה תפילה וצדקה זכיתם לבטל את רוע הגזירה**". בלב שמח חזרו הזוג לביתם, **ובחסדי ה' לפקודת השנה זכו לחבוק בן זכר**. לשמחתם לא הייתה גבול, הם הודו, היללו ושבחו לבורא עולם על כל הטוב. חג החנוכה הגיע ועימו השלג והכפור. אך מי כר' אליהו ימנע לנסוע אל הרבי לכבוד חג החנוכה. **זו גם תהיה הזדמנות להודות לרבי**. "ומה בדבר הכרת הטוב לרבי", שאלה רעייתו בשעה שארז ר' אליהו את מטלטליו והתכונן לנסיעה. "ודאי, הן זהו הדבר הראשון שברצוני לעשות." ענה. "אך אין די בכך, **עלינו לנסוע עם התינוק אל הרבי, כדי שיאציל עליו מברכתו. וזו תהיה גם הכרת הטוב**"- "וכי איך תחשבי על מסע בקור ובצינה שבחוץ עם תינוק, שאך מלאו לו שלשה חודשים?!". תמה הבעל. אך האישה עמדה על דעתה בכל תוקף. "אנו נשכור עגלת צב אטומה וסגורה, נעטוף את הילד בשכבות וניסע יחדיו אל הרבי". קבעה. ר' אליהו שלא איש מריבות היה ולא רצה לצער את אישתו. נאות לקיים את דבריה.

עגלת הצב ובה בני המשפחה יצאו לדרך. במהלכה עצרו להפוגה קלה ר' אליהו ורעייתו והנוסעים. אך, כיוון שהיו מצוידים בשמיכות לרב, נאלצו לנבור בתוך ערימת השמיכות ולחפש אחר דברי המאכל. לשם כך הוצרכה האישה לצאת למס' רגעים מהעגלה שכשהתינוק העטוף בידה. לאחר הפסקה המשיכו הזוג בנסיעה. צליל ערב נטו ועימם חטפו הנוסעים תנומה, כשלפתע התעוררה האישה בבעתה: "אבדוק את התינוק" הרהרה לעצמה, "הן זה זמן רב שלא נשמעה יבבתו, ומה בדבר האוכל שצריך לאכול?" תוך כדי מחשבות מישהי בין ערימת השמיכות לחפש אחר העולל. פתחה שמיכה ועוד אחת, חיפשה בתחתית העגלה ובסביבתה ולפתע פרצה מגרונה זעקת אימים נוראה, שהפרה את הדממה: "**אליהו, הילד איננו! הילד איננו!**" כמתוך חלום בלהות התעורר ר' אליהו והחל מסייע לאשתו בחיפוש אחר התינוק,

משלא מצאוהו, פנו בזעקה לעגלון שיחזור לחפש את העולל, אולי יש תקווה. הסב העגלון חזרה אל הדרך שבה הגיעו ובני הזוג תרו בעיניהם, אולי יראו 'חבילה' מונחת על השלג. "אולי מת חלילה ממכת קור " המשיכה לדמיין. "אל לך לפתוח פה לשטן, הבה נתפלל ונחשוב טוב, וה' הטוב יעשה עימנו אך טוב". הפעם צווחתו של העגלון הייתה זו, שהפֶרה את הדממה: "רואה אני, כי חבילה מוטלת על השלג, ייתכן וזהו בנכם". משהתקרבו עוד אל היעד, הבחינו כי אכן זהו בנם. אך, משני צידיו עמדו שני זאבים מטילי אימה.

משראה זאת ר' אליהו, לא עמד באיפוקו וזעק : "אבוי לי, בני מחמד ליבי אשר חיכיתי לו שנים רבות ניתן מאכל לזאבים אלו". "מה לך כי תבכה" הרגיעו העגלון. "וכי אינך רואה, כי הזאבים כלל לא נוגעים בו לרעה, להיפך הוא הדבר, **אם תתבונן היטב, תבחין, כי בהבל פיהם מפזרים חום מסביב לתינוק, כדי שלא ימות בקור**". ירד העגלון מן העגלה, ומיד ברגע זה נסו שני הזאבים ונעלמו. הרים העגלון את התינוק וראה זה נס ופלא, התינוק חי בריא ושלם ומזג גופו חמים ונעים. הודו בני הזוג לה' הטוב על הנס הגדול, שנעשה להם בליל חג החנוכה. "כמדומני", אמרה האישה לאחר שנרגעה מעט, "כי לא היו אלו זאבים, אלא מלאכים בדמות זאבים, שבאו להגן על בננו הקטן".לאחר שהודו לבורא העולם, לא נותר להם, אלא לספר את הנס לרבם הנערץ. החל חוכך בדעתו ר' אליהו, איך וכיצד יספר לרבי על שרשרת הניסים שקרו להם. משנכנסו בני הזוג אל הרבי, פתח לעומתם הרבי ואמר: "**נו, איך היו הזאבים ששלחתי, האם מִילאו את תפקידם נאמנה?**". כשברכו בני הזוג על נרות החנוכה באותו לילה ובשאר לילות החנוכה והזכירו את ברכת "על הניסים", ברכו אותה בכוונה גדולה ויתירה על עוצמת הנס,שנעשה גם להם "בזמן הזה". חג החנוכה היה להם חג הודיה כפול ומכופל על הנס הגדול...

אִם רִאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב נָתַן גֶּשְׁטֶטְנֶר זצ"ל

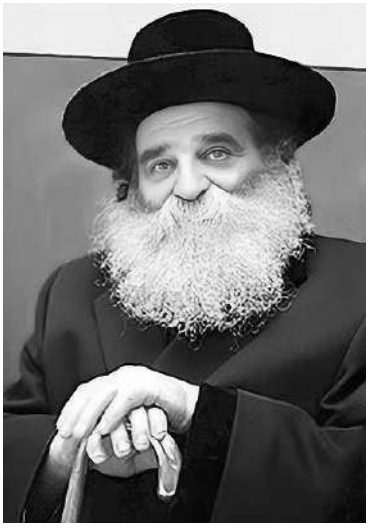

הגאון הרב נתן גשטטנר זצ"ל- נולד ב-כ"ח אדר א' ה'תרצ"ב (1932) בעיירה ג'יער (ראאב) שבהונגריה. בשנת ה'תרצ"ג (1933) עברה משפחתו לנייפעסט. באלול ה'ת"ש (1940), בהיותו כבן שמונה וחצי, החל ללמוד בישיבתו של הרה"ג ר' בנימין ברגר, מחשובי חסידי באבוב. כעבור שנתיים עבר לישיבת הגאון ר' יוסף גרינוואלד, הרב מפאפא, ולמד בה עד תחילת שנת ה'תש"ד (1944). בשואה האיומה איבד את הוריו ונדד ממקום למקום. לאחר המלחמה למד בישיבת הגאון ר' משה ניישלאס בסרדהלי. בשנת ה'תש"ז (1947) למד בישיבת 'מתיבתא' בלונדון, ובהמשך למד במשך שנתיים באנטוורפן אצל רבו, האדמו"ר מפאפא. בשנת ה'תש"ט (1949) עלה לארץ ישראל ולמד כשנה וחצי בישיבת בעלזא בירושלים, בהסתופפו בצלו של האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא.

לאחר נישואיו כיהן במשך מספר שנים כר"מ בישיבות פרשבורג וערלוי בירושלים. באותה תקופה עסק גם בההדרת כתבי יד ובהוצאת ספרי קדמונים. בשנת ה'תשכ"ה (1965) התמנה לרב שיכון אגודת ישראל בבני-ברק. בשנת ה'תשל"ט (1979) ייסד את ישיבת 'פנים מאירות', על שם אחד מאבות משפחתו, ועמד בראשה. במשך כשלושים שנה שימש דיין בבית דינו של מרן הגאון רבי שמואל ואזנר. הצדיק רבי יעקב ישראל קניבסקי (ה'סטייפלר') הפנה אליו שאלות בהלכה ואף התבטא עליו: "עמוד התורה בדורנו". באחת ההזדמנויות אמר עליו: "הוא בקי גדול. הוא יודע הכל!". רבינו נודע בענוותנותו ובבריחתו מן הכבוד, ואף סירב להצעה לכהן כגאב"ד העדה החרדית בירושלים. כל חייו עסק בתורה ובהלכה, חיבר עשרות ספרים בכל מכמני התורה והעמיד תלמידים רבים. בשנתו האחרונה חלה, אך המשיך בלימודו ובעבודת הקודש ככל שיכול. נפטר ב-י"ד בכסלו ה'תשע"א (2010). חי כ-78 שנים. ציונו בבית העלמין ויז'ניץ בבני-ברק.

סבו (מצד אביו): ר' נתן. **אביו:** הגאון ר' עמרם הי"ד (מצאצאי מרן ה'חת"ם סופר' והגאון ר' מאיר אייזנשטט, ה'פנים מאירות'). **אמו:** מרת מלכה (לבית שרייבר). **אשתו:** מרת אטל (בת הגאון ר' מאיר חיים אונגר, אב"ד לאקנבך). **בניו:** ר' עמרם יעקב (רב שיכון אגודת ישראל), ר' יהודה (ראש כולל 'פנים מאירות'), ר' שלמה (האדמו"ר מטשאקאווא ומו"צ העדה החרדית), ר' עקיבא (ר"מ בבני-ברק), ר' יחיאל מיכל (ר"מ ומחבר ספרים), ר' חיים (נשיא מוסדות 'פנים מאירות להורות נתן'). **חתניו:** ר' חיים יוסף בידרמן (אב"ד לעלוב בבני-ברק), ר' יחיאל וידר (מח"ס 'בצדק ובמשפט' על חושן משפט). **מרבותיו:** הגאונים ר' בנימין ברגר, ר' יוסף גרינוואלד (הרב מפאפא), ר' משה ניישלאס, האדמו"ר ר' אהרן רוקח מבעלזא, ר' עקיבא סופר (בעל 'דעת סופר'). **מספריו: •להורות נתן**- שו"ת, על מסכת אבות, מועדי השנה והתורה **•נתן פריו**- חידושים על הש"ס, שביעית, מקוואות **•טל נתן**- חידושים בענייני ל"ט מלאכות שבת **•דרושי חנוכה**- דרושים ופלפולים בענייני חנוכה **•הלכות ומנהגים**- ערב פסח שחל בשבת **•ונתן לכהן**- הערות על 'תקפו כהן' לש"ך **•מאורות נתן**- דיני ברכת החמה **•מקדש מעט**- איסור שיחה בבתי כנסיות **•שיחות מלוה מלכה**- עובדות והנהגות **•קבא דתירוצא**- תירוצים לקושיות 'קבא דקשייתא' **•שער ההקדמות**- דרוש ואגדה **•מבעד לצמתך**- דיני כיסוי שיער **•דברי בן עמרם**- חידושים והערות על הש"ס.

פעם תלמידיו בישיבה שאלו אותו מה מספר הטלפון בביתו. רבינו השיב שהוא לא יודע, כי דבר שלא מוכרחים לדעת הוא לא מכניס בזה מחשבה. פעם דיבר עם נכדו שהחזיק ביד מטבע של 10 שקלים. רבינו שאל: "מה המטבע הזה?". כלל לא ידע שקרוב לעשר שנים משתמשים במטבע. פעם נתן לאחד מתלמידיו שטר של 100 שקלים לצלם דפים של שיעור כללי עבור 20 בחורים. לפני שהלך, נתן לו שטר נוסף של 20 שקלים ואמר: "אם השטר הראשון לא יספיק"...

בניו שיח' סיפרו בימי ה'שבעה', שהם זוכרים למעלה מחמישים שנה, כל מוצאי שבת קודש, מוצאי יום טוב ואפילו מוצאי יום הכיפורים, מיד אחרי 'הבדלה' כולם היו חייבים לצאת מחדרו. רבינו היה מתיישב לכתוב מיד במשך כמה שעות את כל מה שהתחדש לו באותו יום – כדי שלא ישכח. הרי זה פלא גדול. ביום הכיפורים היה מתפלל לפני ה'עמוד' כשליח ציבור את רוב התפילות ובכל זאת היה מוצא זמן ללמוד בעיון ולחדש חידושי תורה רבים...

הגאון הצדיק רבי יעקב ישראל קניבסקי (ה'סטייפלר' זיע"א) היה שואל את רבינו שאלות בהלכה.

בנוסף הסטייפלר התבטא פעם אחת על רבינו שהוא 'עמוד התורה בדורנו'. סיפר אדם ששמע ממקור ראשון מאדם שהיתה לו שאלה חמורה בהלכות אבלות. הוא נכנס לסטייפלר ושאל את אותה שאלה חמורה. הסטייפלר חשב במשך כמה רגעים ולאחר מכן אמר לו: "לך אל הרב גשטטנר ותשאל אותו כיצד להתנהג". הסטייפלר הוסיף ואמר לו: "הוא בקי גדול. הוא יודע הכל!". לאחר מכן הסטייפלר אמר לו: "אבל אל תאמר לו מה שאמרתי לך. לך עכשיו"... (הסיפורים מעובדים מאת נועם שיח- אב"ד סאנטוב שליט"א ולהורות נתן)

פעם זקן אחד שהיה מהתלמידים בישיבת פאפא באנטוורפן ביקר בישיבת 'פנים מאירות' ולמד עם רבינו זצ"ל. הזקן סיפר שהוא היה הממונה מטעם הישיבה לכבות את האור בבית המדרש לפני השינה. פעמים רבות הוא היה צריך להתווכח עם רבינו שילך לישון כבר. פעם אחת אחרי שהתווכחו ביניהם ורבינו נשאר בעמדתו, רגלי רבינו היו מונחות אחת על הכיסא ואחת על הארץ וכולו שקוע בדברי הרי"ף. הממונה כאשר קם בבוקר להעיר את הבחורים משנתם היה מוצא את רבינו באותה תנוחה. ההבדל היחיד היה שכבר למד כמה דפים ברי"ף...

קרדיט תמונות: Mimi4040, מתוך Wikimedia Commons, ברישיון CC BY-SA 3.0.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הָרַב שִׂמְחָה בּוּנִם סוֹפֵר- שֶׁבֶט סוֹפֵר זצ"ל

הגאון ר' שמחה בונם סופר (שרייבר) זצ"ל, בעל 'שבט סופר'- נולד ב-כ"ה בכסלו ה'תר"ג (1842) בפרשבורג, כבן שלישי. גדל בבית אביו ולמד בישיבתו, שם התחנך לאהבת תורה, למידות טובות וליראת שמיים. הצטיין בהתמדתו, בחריפותו, בבקיאותו ובצניעותו. כבר בצעירותו נודע כעילוי בין טובי תלמידי הישיבה. לאחר נישואיו תמך בו חותנו כדי שיוכל להמשיך בלימוד התורה, ואכן ישב שלוש שנים רצופות בפרשבורג. לאחר מכן עבר לווינה, שם עסק במסחר לצד לימודיו. קהילות רבות ביקשו למנותו לרבן, אך הוא סירב. למרות שהיה בנו השלישי אביו ייעדו למלא את מקומו. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרל"ב (1871) בהיותו כבן 29 שנים, התמנה לרבה של פרשבורג ולראש הישיבה, שבה למדו כ-400 בחורים ורבים מתלמידיה נעשו לימים רבני קהילות. נודע בחריפותו ובשנינותו ומכל רחבי המדינה הופנו אליו שאלות בהלכה ובענייני הנהגת הציבור. פעל לחיזוק היהדות האורתודוקסית בהונגריה ועמד בראש המאבק בתנועת הנאולוגים. ביתו היה פתוח. הרבה במעשי צדקה וחסד. שקידתו הייתה עצומה. במשך היום היה ביתו הומה במבקשי עצתו, **ואילו את הלילות הקדיש ללימוד התורה, כשהוא מסתפק בשעתיים או שלוש שעות שינה.**

גדולי הדור הפליגו בשבחו. האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז אמר עליו בהיותו בחור צעיר: "תלמיד חכם רך בשנים כזה, לא נמצא אצלנו בגליציה". כאשר הגיע הגאון ר' משה שיק (המהר"ם שיק) לפרשבורג, הקדים לבקר את רבינו בטרם פנה לאכסנייתו ובצאתו צעד לאחור כשפניו מופנות אליו, ואף כינה אותו 'הדרת גאונותו'. מסופר שכאשר נפגש עם הגאון ר' אליעזר זוסמן סופר, אב"ד פאקש ובעל 'ילקוט אליעזר' ו'ספר המקנה', שהיה מבוגר ממנו ונמנה עם גדולי תלמידי ה'כתב סופר', הרכין הגאון את ראשו כדי לנשק את יד ימינו של רבינו. הגאון ר' שמואל לוי וינברגר, אב"ד סרדאהלי, אמר עליו: "דרך לימודו של הרב מפרשבורג, כדרכו של הרשב"א!". ואילו הגאון ר' שמואל רוזנברג, אב"ד אונסדורף ובעל 'באר שמואל' התבטא כי מוחו כמוחו של זקנו, הגאון ר' עקיבא איגר. בשנותיו האחרונות נחלש ונאלץ לצמצם את שיעוריו, ובנו סייע לו בהנהגת הישיבה והקהילה. בשנת ה'תרס"ו (1906) נסע לפרנקפורט כדי להתרפא ממחלתו, אך הרופאים לא הצליחו לפראותו. נפטר בפרנקפורט ב-ט"ו בכסלו ה'תרס"ז (1906). חי כ-64 שנים. ארונו הועבר לפרשבורג ונטמן בבית העלמין האורתודוקסי סמוך לציון אביו. שימש כ-35 שנים כרבה של פרשבורג וכראש הישיבה.

סבו (מצד אביו): הגאון ר' משה (בעל 'חת"ם סופר'). **אביו:** הגאון ר' אברהם שמואל בנימין (בעל 'כתב סופר'). **אמו:** מרת חוה לאה (בת ר' יצחק וייס מגורליץ). **אשתו:** מרת רחל (בת הגביר ר' פרץ ניימאן מווינה). **בניו:** הגאון ר' עקיבא (בעל 'דעת סופר', ממלא מקומו ברבנות פרשבורג), ר' משה (נפטר בצעירותו). **אחיו:** הגאונים ר' יעקב עקיבא, ר' משה, ר' יצחק לייב, ר' שלמה (בעל 'חוט המשולש'), ר' שמעון (בעל 'התעוררות תשובה'). **אחיותיו:** מרת הינדל (נישאה לר' אברהם יעקב הירש), מרת רוזה (נישאה לר' יצחק צבי פרי), מרת רחל (נישאה בזיווג ראשון לר' רפאל דייטש ובזיווג שני לר' צבי הירש וייס), מרת שרה (נישאה לר' יעקב יהודה הכהן שטרסר). **חברותא:** הגאון ר' עקיבא יוסף שלזינגר (בעל 'לב העברי'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' ישראל משה מאנדל מטעגלאש, ר' יצחק וייס הי"ד (ראב"ד וערבוי), ר' מרדכי אפרים פישל סופר (רב בנאדי סנט מיקלוש). **מספריו: •שבט סופר**- שו"ת על ארבעת חלקי שו"ע וחידושים על מסכתות הש"ס, ובהן חולין, גיטין וכתובות **•שערי שמחה**- חידושים וביאורים על התורה.

כשחלה אחד מתלמידיו ונפל למשכב, הובא לידיעת רבינו, כי מחלתו גברה, ומצבו מוגדר כמסוכן. נחרד הצדיק ועלה לבקרו, **כשהוא מעתיר על ראשו של החולה ומברכו, שיזכה לאריכות ימים עד מאה שנים!**. פלא מופלא היה, שאותו תלמיד לא זו בלבד שנחלץ. ממחלתו ושב לארצות החיים, אלא שזכה להינצל ממוראות השואה האיומה באורח פלאי והאריך ימים בירושלים עיה"ק עד מאה שנים כברכת רבינו. (הקדמת 'שערי שמחה - שבט סופר')

איש כפרי בא לפני רבינו בזעקה גדולה ובבכיה מרה. בכפרו לא היה להם בית עלמין משלהם, מכיוון שמעולם לא השיגה ידם של יהודי הכפר מספיק כסף לקנות, אלא היה הקרקע בשכירות מאלמנה נוכרית אחת, שאת שטר השכירות חידשה מזמן לזמן. והנה כעת, לאחר שנים רבות, שהם קוברים את נפטריהם בחלקה זו, מתעקשת הנוכרית ואינה רוצה בשום אופן להשכיר להם עוד את קרקע בית העלמין, והסכנה מרחפת על קברי ישראל, שלא יתחללו ח"ו. האיש שפך את מרי שיחו לפני רבינו ושאל ממנו עצה ותושיה.

רבינו ענהו: "יסע לביתו בשקט ובטחה. והנני מבטיחו שלא יקרה שום דבר, וזכות הנטמנים שם יגן בעדם". האיש נסע לביתו למרחקים. לאחר זמן בהיות רבינו במרחץ קרלסבד יחד עם זוגתו הרבנית, ראתה הרבנית יום אחד את האיש הכפרי ההוא שם. מחמת רוב המורא לא מלאו ליבו לגשת אל רבינו. הצדיק ציווה לקרותו ושאלו על סופו של דבר. האיש סיפר: "בערב, כשחזרתי לביתי שכבתי לישון, והנה בחצות לילה נשמעו נקישות חזקות בחלון וקול גדול קרא "פתחו!". **כשהצצתי מבעד האשנב ראיתי, כי היא זאת הנוכרית, שממנה כל הצרות! לא ידעתי, מה מביאה לביתי בשעת חצות לילה.**

כשנכנסה, פתחה ואמרה, כי כל מה שאמרה בעניין בית העלמין בטל ומבוטל, וכי יכולים אנו להמשיך ולשכור את המקום לעולמי עד. ובעודה מבוהלת, **סיפרה, כי כעת ראתה בחלומה את בעלה המנוח שנפטר לפני שנים רבות, שבא אליה בפנים זועפות ומקל בידו, והיכה אותה מכות אכזריות על רוע מחשבתה לחלל את בית העלמין, וכשאמרה זאת, הראתה חבורות ופצעים, שיש עליה מאותן המכות.** (כתב זאת זכרון)

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב דָּוִד טְבֶרְסְקִי מסקווירא זצ"ל

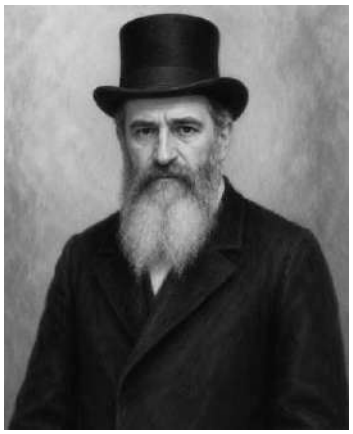

האדמו"ר רבי דוד טברסקי מסקווירא זצ"ל המכונה ר' דודל'ה- נולד בערב פסח, י"ד בניסן ה'תר"ח (1848). ביום השמיני ללידתו, שביעי של פסח, נכנס בבריתו של אברהם אבינו. באותו יום חל יום ההילולא של זקנו, הרה"ק רבי דוד לייקעס, ולכן נקרא על שמו. אביו קרא לארבעת בניו על פי אותיות השם א-ד-נ-י: ר' אברהם יהושע העשיל, ר' דוד, ר' נחום משפיקוב ור' ישראל מסקווירא. בשולחנו הטהור היו בניו יושבים לפי סדר אותיות השם הקדוש. כבר בהיותו כבן שש נהג לסגף את גופו. כשהיה כבן שמונה הבחינה אמו שהוא הולך ונעשה רזה מיום ליום. היא הכינה לו מאכלים מזינים, אך רבינו המשיך לרזות. אביו ציווה לעקוב אחר מעשיו, והתברר שכאשר הגישו לו את המאכלים, אכל מעט כדי חיותו ואת השאר נתן לאחרים. כששאלו אביו: "מה אתה לומד?", השיב שהוא לומד בספר 'ראשית חכמה'. אביו הורה לו ללמוד במקומו את הספרים 'שערי תשובה' לרבינו יונה ו'שערי קדושה' לרבי חיים ויטאל. לאחר פטירת אביו ב-י"ז בניסן ה'תרמ"ה (1885) מילא רבינו את מקומו יחד עם אחיו הגדולים. סביב כל אחד מהם התקבצו חסידים רבים. לאחר פטירת אחיו הבכור ב-ג' בכסלו ה'תרמ"ז (1886) מינו החסידים את בנו לממלא מקומו, ואילו רבינו פתח חצר עצמאית בסקווירא.

רבינו היה נערץ על כל חוגי החסידים, ורוב חסידי סקווירא ברחבי אירופה נהרו אליו. נודע בקדושתו, ביראת השמים שלו ובמופתים שיוחסו לו, ורבים פנו אליו לקבל את ברכתו. כל ימיו הצניע את מעלותיו ואת השגותיו הרוחניות והרבה בשתיקה. מיוחסת לו האמרה: "צריכים לשתוק... ולשתוק... ולשתוק... ואם מתייגעים מרוב שתיקה – עושים אתנחתא מתוך שתיקה וממשיכים להחריש". הרבה בטבילות, ועל פי המסופר, השעה שבה עלה מן המקווה נחשבה לעת רצון, ורבים נושעו מברכותיו באותה שעה. בתחילת שנת ה'תרנ"ח (1897) נשרפה חצרו בסקווירא, והוא עבר להתגורר בחמלניק. לאחר שהושלמה בניית החצר מחדש שב לסקווירא. בקיץ ה'תרע"ט (1919) בעקבות המהפכה והפרעות באוקראינה, כאשר כנופיות חמושות פשטו על העיירות, הרגו ובזזו, נמלטו רבים מן העיירות הקטנות לערים הגדולות. בתחילה סירב רבינו לעזוב את סקווירא, אולם לבסוף נאלץ לעבור לקייב. בשל הצפיפות, הרעב והמגפות נפטרו כמה מבניו ומנכדיו. לאחר שהגיע לקייב הזכיר פעמים אחדות את הפסוק: "וְהוֹצֵאתַנִי מִן הַבַּיִת הַזֶּה" (בראשית מ', י"ד). השומעים לא הבינו את כוונתו, ורק לאחר פטירתו ראו בדבריו רמז להסתלקותו. נפטר במוצאי שבת פרשת וישב, ט"ו בכסלו ה'תר"פ (1919). חי כ-71 שנים. נטמן בבית העלמין הישן בקייב. בשנת ה'תשכ"ב (1962) הועבר ארונו לבית העלמין החדש בעיר, בעקבות תוכניות השלטונות לפיתוח שטח בית העלמין הישן.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' מרדכי מצ'רנוביל. **סבו (מצד אמו):** האדמו"ר ר' נפתלי צבי מסקווירא. **אביו:** האדמו"ר ר' יצחק (מייסד חסידות סקווירא). **אמו:** מרת חנה סימא. **נשותיו:** מרת גולדה (זיווג ראשון, בת האדמו"ר ר' שמעון שלמה גוטרמן מסאוראן), מרת ציפורה (זיווג שני, בת האדמו"ר ר' אליקום געציל מאוסטראה). **ילדיו (מזיווג ראשון):** מרת פייגא (נפטרה לפני נישואיה), ר' מרדכי, ר' משה (חתן האדמו"ר ר' יעקב אריה מטריסק), ר' אהרן (חתן האדמו"ר ר' יצחק מבוהוש), האדמו"ר ר' שלמה מסקווירא (חתן ר' אריה לייב ממגרוב, מילא את מקום אביו), האדמו"ר ר' מנחם נחום (חתן האדמו"ר ר' יוסף מאיר ממכנובקה, ובזיווג שני חתן ר' פנחס ספרד מקוניב). **ילדיו (מזיווג שני):** האדמו"ר ר' יצחק הי"ד (חתן האדמו"ר ר' שמואל שלמה מצ'רנוביל, נרצח בשואה בטרנסניסטריה), האדמו"ר ר' יעקב יוסף (חתן האדמו"ר ר' פנחס טברסקי מאוסטילה, חידש את חסידות סקווירא בארצות הברית), ר' יהודה לייב, ר' פינחס, מרת חנה סימא. **אחיו:** האדמו"רים ר' אברהם יהושע העשיל מסקווירא, ר' מנחם נחום משפיקוב, ר' ישראל מסקווירא. **מרבותיו:** אביו, האדמו"ר ר' יצחק. **מתלמידיו:** ר' זיידל שוחט. **מכתביו: •אגרות קודש**- אגרותיו שנדפסו בקובץ.

מעשה שהיה אצל רבינו שנושעו על ידו בדרך מעבר הטבע. בימים ההם היה כל הפרנסה מהפונדקים שחכרו מהפריצים. הפריצים היה בכוחם לקחת מהם כמה שרצו ואחרי תשלומים גבוהים כמובן לא נשאר עבורם שום פרנסה. למזלם הפריצים היו תמיד שתויי יין ושיכורים וממילא היו שוכחים מזה ולא היו גובים את החובות. בעיר יאנוב קרה פעם שנפלו החוכרים במצוקה קשה, הפריץ הזקן מת ובנו התמנה תחתיו וירש את כל רכושו. הוא התחיל לעבור על כל החשבונות של אביו, וראה שחייבים החוכרים לשלם לו הון עתק. הוא התחיל לגבות את החובות, כמובן שלא היה בידם ממה לשלם. הפריץ לא הרפה. כדי להראות להם שהוא המושל התחיל לבנות חומה גבוה מסביב לפונדק. זו היתה גזירה קשה כי לא היה מצוי פרנסה אחרת, וממש לא היה להם לחם לאכול, והיה מצב של פיקוח נפשות.

בלית ברירה החוכרים טיכסו עצה בנפשם. הם הלכו מדי לילה בלילה ושברו את כל מה שהוסיפו לבנות בחומה ביום. הפריץ הבחין בדבר והזמין אותם למשפט. קמה מהומה גדולה בין החוכרים והתחילו לחפש עורך דין. הם הלכו מאחד לשני, ולא היה מי שיקבל על עצמו לטפל במשפט הקשה הזה, שהרי באמת הפריץ צודק שהרי הכל שייך לו. בצר להם נסעו לרבינו ושפכו לפניו את מר ליבם, וסיפרו לו הכל בפרטות. רבינו אמר להם: "על דבר כזה צריכים לבכות? בגלל דבר כזה צריך לדאוג? זה בדיחה! תצחקו מזה!", ונסעו לביתם, כשהגיע יום המשפט באו בעצמם ללא שום עורך דין. לתמיהת כל, השופט הוציא פסק דין שמכיוון שלא היה להם פרנסה, הם זכאים במה שעשו וזיכה אותם במשפט ללא שום עורך דין.

אחד מתלמידי ישיבת קישינוב בשם ר' אלתר הזכיר פעם את עצמו לפני רבינו. הוא סיפר כי זומן לצבא. רבינו ציווה עליו להתחיל להניח תפילין של ר"ת למרות שזה היה עוד קודם נישואיו, ואמר: "רמז לזה שכתוב: "שמור תם וראה ישר", שישמור להניח תפילין דר"ת ותפילין דרש"י, יש"ר אותיות רש"י ועל ידי זה: "אחרית לאיש שלום", יהיה לו שלום ושלווה שלא יגייסו אותו לעבודת הצבא. ואכן כך היה.

הסיפורים והביוגרפיה מעובדים מתוך 'קובץ משכנות יעקב', 'מאורי אור', 'אמרות טהורות' ועוד

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב מְנַחֵם קָאלִישׁ זצ"ל

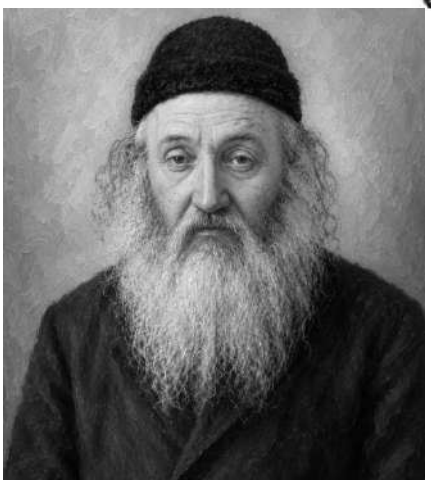

האדמו"ר הרב מנחם קאליש מאמשינוב זצ"ל- נולד בשנת ה'תר"כ (1860) באמשינוב. מכיוון שרבינו נולד בתוך שנה להסתלקות של מרן רבי מנחם מנדל מקאצק (נפטר ב-כ"ב שבט ה'תרי"ט), אביו של רבינו (האדמו"ר הזקן) קרא לילד בשם מנחם (הוא לא הוסיף את השם מנדל לפי שדוד רבינו הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקא היה אז מנהיג של רבבות אלפי חסידים ולכבודו לא קרא לו בשם מנחם מנדל). כבר בצעירותו נודע בהתמדתו המופלאה ובבקיאותו המבהילה בכל חדרי תורה, בנגלה ובנסתר. מידת ענוותנותו ואהבת ישראל היתה בלי גבול. בשנת ה'תרל"ח (1878) כשהיה כבן שמונה עשרה שנים בלבד, אביו נפטר ועל רבינו הוטל לשמש כאדמו"ר במקום אביו, לפרנס את משפחתו ולגדל ולחנך את שני אחיו הצעירים - רבי ישעיה (מפשיסחא) ורבי ירמיה (מאופולע). כמה מזקני החסידים שזכו להסתופף בצילו של אביו הסתפקו אם לקבל עליהם את מרותו של אברך צעיר זה, אבל אחרי ימים רבים שהם הסתובבו בחצר רבינו בהתבוננות תמידית אחרי מעשיו החליטו כי הוא ראוי. רבינו נהג בקרבה ובאהבה עם חסידיו ותחת הנהגתו החסידות התרחבה. היה פעיל בענייני ציבור, כאביו וסבו. השתתף בכנסים ציבוריים רבים. נודע גם כבעל חסד ונותן צדקה.

בזמן מלחמת העולם הראשונה עבר לוורשה. הוא נרתם לעזרת הפליטים ואלפי היהודים שהוגלו לשם עקב המלחמה מצאו אוזן קשבת. ביתו היה בית ועד לענייני ציבור. נהג עם חסידיו ובאי ביתו כבנים יחידים ממש. הקדיש תשומת לב מלאה לכל אחד מהם. התעמק בבקשותיהם ועזר להם. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. שימש קרוב לארבעים שנה באדמו"רות. עבודת הקודש ללא ליאות בצורכי הכלל והפרט החלישה את גופו וגרמה לו מחלת לב מסוכנת. רבינו נפטר בליל שבת קודש פרשת וישלח, ט"ז כסליו ה'תרע"ח (1917). חי כ-57 שנים. ציונו בוורשה. על ציונו הוקם אוהל גדול, ולימים נקברו בו בנו רבי יוסף ונכדו רבי יעקב דוד. האדמו"ר ר' אברהם מרדכי אלתר מגור התבטא על רבינו כי הוא היה "משיירי כנסת הגדולה".

אביו: האדמו"ר רבי יעקב דוד ('האדמו"ר הזקן'). **סבא (מצד אביו):** האדמו"ר ר' ישראל יצחק מוורקא. **אימו:** מרת חיה (בת ר' יעקב מזרנובצה). **אחיו:** האדמו"רים ר' ישעיה מפשיסחא, ר' ירמיה מאופולה (שני האחים הצעירים התחנכו בהשגחת רבינו לאחר פטירת אביהם). **אשתו:** מרת אסתר גולדה (בת ר' שמואל משה אלברשטיין מביאלא). **מרבותיו:** אביו, האדמו"ר רבי יעקב דוד ('האדמו"ר הזקן'). **ילדיו:** האדמו"ר רבי יוסף מאמשינוב (מילא את מקום רבינו), האדמו"ר רבי שמעון שלום (כיהן באוטבוצק ובהמשך בארצות הברית), האדמו"ר רבי אברהם (כיהן בראדומסק. חתנו של רבי אברהם יששכר), יעקב דוד (נפטר בצעירותו). מרת רחל (נישאה לרבי חיים יעקב אריה מורגנשטרן הי"ד אב"ד מראדזימין-וישקוב), מרת יוטא פייגא (נישאה לרבי ישראל נח איגר, בנו של רבי אברהם מלובלין).

הרב החסיד רבי אברהם וישקובסקי (חתנו של הרה"ק רבי שאול ידידיה אלעזר ממודזיץ בעל 'ישא ברכה' זצ"ל) סיפר: כשהגיע זמנו של אחי ר' משה להתייצב לצבא הרוסי, אבי נסע איתו לרבינו והזכיר אותו לפניו שיוושע במהרה וישוחרר מהצבא הרוסי. על שולחנו של הרבי היה מונח חומש. הרבי קרא לאחי ואמר: "משה, קרב הנה ונראה אם הנך יודע לקרוא בחומש"... אחי התקרב במהירות לשולחן, פתח את החומש וניסה לקרוא בו. אך הרבי מנע ממנו לקרוא, סגר את החומש ואמר: "הלא אינך רואה כלום ומדוע אתה מפחד מהם?".

אביו ואחיו השתוממו למשמע אוזניהם. הם היו אדוקים ברבם הגדול ולכן האמינו כי הישועה קרובה לבוא. רוח קודשו של הרבי התגלתה אחרי שמשה הופיע בפני הועדה הצבאית שהיתה צריכה לקבוע אם הוא כשיר לשרת בצבא. כשהגיע תורו להיבדק אצל הרופא הרוסי, הוא הרים עליו את קולו ואמר: "ברח לך מכאן מהר. לצבא המהולל של הצאר הרוסי אין צורך בעיוורים"... הדבר יצא מפי הרופא הרוסי ומשה הוצא מחדר הרופא כשתעודת שחרור בידו. אז הבינו מה שהרבי אמר לו: "**הרי אינך רואה כלום ומה אתה מפחד מהם**"...

הרה"ג רבי מרדכי זאב לדרמן מבריסק סיפר מעשה שאירע לו אצל רבינו: אשתו חלתה מאוד ושכבה על ערש דוי, גוססת, ימים אחדים. מצבה היה כה חמור עד שיכלו רק לתת לה מעט מים בכפית ישר לפיה. יותר מזה היא לא יכלה לאכול או לשתות. ר' מרדכי זאב לדרמן נסע לרבינו מבריסק לאמשינוב. כאשר נכנס לקודש פנימה הרבי מיד אמר לו: "מהר סע לביתך ותאמר לה כך: 'הרב מאמשינוב אמר שאל תפחדי. את תהיי בריאה'.

מיודענו נסע תיכף ומיד לביתו. נשות העיר עמדו שם ולא הניחו לו לבוא הביתה כי קרב מועד יציאת נשמתה. באמונתו החזקה ברבו לקח לו את גיסו לעזר. הם גירשו את הנשים ונכנסו הביתה. הבעל ניגש למיטת אשתו ואמר לה כפי שהצטווה: "הרב מאמשינוב אמר שלא תפחדי. את תהיי בריאה". היא מיד פתחה את עיניה ואמרה: "אם כן, תנו לי את המלבושים ללבוש!".

הם מיד כיבו את הנרות שהדליקו ליד מיטתה, כפי שנהגו לעשות לגוסס בטרם ייפטר מן העולם, שלא תראה ותפחד. אמרו לה: "הרי זה כמה ימים שלא אכלת כלום". אמרה להם: "תנו לי ליטול את ידי". נתנו לה מעט חלב ושתתה כוס וחצי חלב. לאחר מכן נרדמה למשך שעתיים. לאחר שהתעוררה, היא עזרה לבשל לכבוד שבת קודש ויהי לנס.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הָרַב יוֹסֵף יוּזֵל הוֹרוֹבִיץ הַ'סַבָּא מִנוֹבְהָרְדוֹק' זצ"ל

הגאון הצדיק רבי יוסף יוזל הורוביץ זצ"ל, המכונה 'הסבא מנובהרדוק'- נולד בשנת ה'תר"י (1850) בפלונגיאן שבליטא. כבר בצעירותו ניכרו בו כישרונות מיוחדים, ובהיותו כבן שש עשרה מינהו אביו למסור שיעורי תורה בבית המדרש בעיירה. בגיל שמונה עשרה התארס עם בת העיירה שוויקשנה, אולם בין האירוסין לנישואין נפטר חותנו, ורבינו נאלץ לשאת בעול פרנסת משפחתו. בתחילה עסק במסחר אריגים, ולרגל עסקיו נסע לעיר ממל (קליפדה). שם פגש את הגאון רבי ישראל סלנטר, ובעקבות שיעוריו החליט לעזוב את המסחר ולהקדיש את חייו ללימוד התורה והמוסר. הצטרף לכולל בקובנה, ושקד על לימודיו במשך שעות רבות מדי יום.

בהמשך הסתגר במשך שנה ותשעה חודשים בבית בעיירה סלובודקה שבליטא, ולא הניח לאיש להיכנס אליו. בתום תקופה זו נפגש עם הגאון רבי שמחה זיסל זיו, ה'סבא מקלם', ששכנעו כי אין להסתפק בהתעלות אישית, אלא יש לפעול להשפעה רוחנית על הציבור. בעקבות זאת יצא למסע בקהילות היהודיות והקים בתי מדרש ללימוד גמרא ומוסר, בסיועו של הנדיב רבי עובדיה לחמן מברלין. בשנת ה'תרנ"ו (1896) החליט להקים ישיבה שתשמש מרכז להפצת תנועת המוסר. הישיבה נוסדה בעיר נובהרדוק ונקראה על שמה. מטרתו הייתה להחדיר בלב התלמידים את ההכרה בחובת האדם בעולמו. במשך השנים התרחבה פעילותו, ונוסדו ישיבות ובתי מדרש רבים ברוח שיטתו.

שיטת נובהרדוק הדגישה את שבירת המידות הרעות, את ההתרחקות מן התאוות והחומריות ואת ההשתחררות מן התלות בכבוד ובדעת הבריות. רבינו לימד כי נגיעות אישיות עלולות לפגוע בשיקול דעתו של האדם, ולכן יש להילחם בהן באמצעות עבודה מעשית. כך, למשל, מי שחש כי הוא תלוי בכבוד הזולת נדרש לתרגל מצבים שבהם לא יזכה לכבוד, כדי להתגבר על מידתו. יסוד מרכזי נוסף בשיטתו היה הביטחון בהקב"ה, תוך צמצום ההשתדלות בענייני העולם. בישיבותיו נהגו ללמוד מוסר בהתעוררות גדולה ובקול רם, במשך שעות ארוכות, ולהתאגד בחבורות לעבודת המידות ולחיזוק הדדי.

בשנת ה'תרע"ו (1916) בעקבות מלחמת העולם הראשונה, עבר עם ישיבתו לעיר הומל, שהייתה מרוחקת יותר משדה הקרב. בשנת ה'תרע"ט (1919) נסע עם חלק מתלמידיו לקייב כדי לחזק את הפליטים היהודים שהגיעו לעיר. התנאים הסניטריים היו קשים, ומגפת הטיפוס שהתפשטה בעיר הפילה חללים רבים. רבינו טיפל במסירות בתלמידיו החולים, עד שנדבק בעצמו במחלה. נפטר ב-י"ז בכסלו ה'תר"פ (1919) בקייב שבאוקראינה. חי כ-69 שנים. בשנת ה'תשכ"ג (1963) הועלה ארונו לארץ ישראל ונטמן בחלקת הרבנים האשכנזים שבהר המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון ר' שלמה זלמן זיו (דיין בפלונגיאן ולימים רבה של קורטביאן). **אשתו:** בת ר' יעקב שטיין משוויקשנה. **בנו:** ר' יצחק. **בנותיו:** ארבע בנות. **חתניו:** הגאונים ר' אברהם יפה'ן (ראש ישיבת נובהרדוק), ר' רפאל אלתר שמואלביץ (רבה של סטוצ'ין), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (משגיח בישיבת 'אוהל תורה'), ר' ראובן סילבר (שליוואנסקי). **מרבותיו:** הגאונים ר' ישראל סלנטר, ר' אברהם שינקר, ר' שמחה זיסל זיו (ה'סבא מקלם'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' אברהם יפה'ן (חתנו וראש ישיבת נובהרדוק), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (חתנו ומשגיח בישיבת 'אוהל תורה'), ר' רפאל אלתר שמואלביץ (חתנו ורבה של סטוצ'ין), ר' יהושע לב (ראש ישיבת נובהרדוק בלובר), ר' יואל ברנצ'יק (ראש ישיבת נובהרדוק בצריצין), ר' אברהם זלמנס (ראש ישיבת נובהרדוק ברוסטוב), ר' דוד בליאכר (מייסד ישיבות 'בית יוסף'), ר' יעקב ישראל קניבסקי (ה'סטייפלר'), ר' שמואל וינטרוב (ראש ישיבת 'בית יוסף' בפינסק), ר' אהרן וינשטיין (ראש ישיבת 'בית יוסף' בתל אביב), ר' הלל ויטקינד (מייסד ישיבת 'בית יוסף' בתל אביב), ר' חיים זייצ'יק (ראש ישיבת 'בית יוסף' בבוצ'אץ'), ר' ירחמיאל אליהו בוצ'קו (ראש ישיבת 'עץ חיים' במונטרה), ר' דוד בודניק, ר' שלמה בלוך, ר' שבתי נחומוביץ. **מספריו: •מדרגת האדם**- מאמרי מוסר, אמונה, ביטחון ועבודת המידות

באחד מימי השישי היה רבינו בדרכו לעיירה מרוחקת, שבה תכנן לשהות במהלך השבת. כשהגיעה העגלה ליעדה, פנה לחפש אכסניה, שבה ישהה בשבת. כשהגיע לשם, הוכנס לחדר, שבו השתכן יהודי נוסף. מיד כשנכנס רבינו, התחיל את הכנותיו לשבת, שכן השעה הייתה מאוחרת. הוא הוציא את בגדי השבת שלו וחיפש מברשת ע"מ לנקותם, אולם זו לא נמצאה. שכנו לחדר שראה את חיפושיו הגיש לו את המברשת שלו. **רבינו נטלה בתודה, ניקה את חליפתו ופנה לשאר ההכנות**. כשחזר לחדר, רצה להחזיר את המברשת לבעליה, אולם שכנו כבר יצא לביה"כ.

הוא הניח את המברשת בצד יחד עם דברי המוקצה שלו ויצא לתפילה. כך עברה השבת, כשהמברשת ברשותו. **בצאת השבת, כשחזר לאכסניה, נוכח לראות, שהיהודי כבר יצא לדרכו, והמברשת נותרה בפינת החדר**. הצדיק היה מודאג מאוד. כיצד ימצא את בעל המברשת כדי מ להחזיר לו את הפיקדון? **הוא לא ידע דבר עיו מלבד שמו ושם משפחתו (שלמה לוי), אותם בירר אצל בעל האכסניה**.

עברו שנתיים מאותו מקרה, ורבינו הסתובב בכל רחבי רוסיה, כשהוא מקים סניפים לישיבתו בערים השונות. **בכל מקום אליו הגיע לא שכח לשאול אודות בעל המברשת. מנסה נואשות להשיג מישהו, המכיר אותו שידע לומר עליו פרטים מזהים**. פעם אחת הגיע לפתרון חלקי של התעלומה. באחת העיירות פגש אדם, **שאמר שהוא מכיר את היהודי והוא מתגורר במוסקבה. אולם לא ידע היכן בדיוק**.

"מי שעזר לי להגיע לידיעה הזאת, יעזור גם להגיע לאותו יהודי ולהחזיר את המברשת" אמר באמונה וביטחון. חלפו שנתיים נוספות והמברשת עדיין מלווה אותו לכל מקום אליו הוא מגיע והרב ממשיך לחפש את בעל המברשת. **כך עברו להם שבע שנים!**. יום אחד נסע ברכבת. לידו ישב יהודי, וכיוון שהדרך הייתה ארוכה פתחו השניים בשיחה. תוך כדי שיחה שאל הרב את היהודי היכן הוא מתגורר והלה השיבו במוסקבה. "במוסקבה?!", שאל בשמחה. "**ואולי מכיר אתה יהודי בשם ר' שלמה לוי?**" -"בודאי", ענה היהודי, "הוא שכן שלי!".

"ברוך ה!"", אמר הרב ואנחת רווחה פרצה מפיו. למראה פליאתו של אותו יהודי, הוציא רבינו מאמתחתו מברשת ישנה והגישה לו. הלה הביט בפליאה ולא הבין מדוע הרב הוציא מברשת. חלפו שניות אחדות והרב פתר את סקרנותו. "**עכשיו אני ממנה אותך שליח להחזיר את האבידה, שהייתה מופקדת אצלי שבע שנים!**".

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הָרַב יוֹסֵף יוּדֵל הוֹרוֹבִיץ הַ'סַבָּא מְנוֹבְהָרְדוֹק' זצ"ל

מסופר על עשיר בשם שלמה, שמעשה החסד שלו נודעו ברבים. אין עני שנכנס לביתו ולא קיבל סכום גדול, ביטנו שבעה ובאמתחתו מזון לימים הקרובים. ראשי ישיבות רבים צבאו על ביתו ולכולם השיב ביד נדיבה. יום אחד, ראש ישיבה התדפק בדלת ביתו, במטרה לזכותו בתרומה לישיבתו. היה זה יום גשם. מעילו היה רטוב וערדליו היו מלוכלכים בבוץ. **לפני הכניסה לבית, פשט את מעילו וחלץ את ערדליו, כדי שלא יזיק לשטיחים היקרים**. הגביר הושיב את ראש הישיבה על כורסה בסמוך לאח, הורה למשרתו להגיש שתיה חמה, שמע את תיאור ראש הישיבה על מצבה הקשה של הישיבה והחשש לסגירתה. לאחר מכן **רשם המחאה בסכום מכובד לישיבה**.

עוד בטרם יצא ראש הישיבה, נכנס לחדר רבינו כשמעילו מטפטף סביבו והערדליים שלרגליו מכתימים את השטיחים היקרים. בעל הבית, שכיבד תלמידי חכמים, **שתק**. "**כמה שעות למדת היום?**" שאל הסבא את בעל הבית. **זה האחרון השפיל את מבטו ושתק**. הסבא סקר את החדר, והתבונן על הרהיטים היקרים, על השטיחים המפוארים והתמונות שנתלו בחדר במבט מזלזל. הוא הניף את ידו בביטול ואמר: "**כל אלה: הרהיטים, השטיחים, התמונות ושאר הדברים אינם שווים שעה אחת של לימוד תורה!**". ובעל הבית עדיין שתק. הסבא התיישב על אחת הכורסאות כשמעילו הרטוב מכתים את הריפוד היקר, וסיפר לגביר על הישיבות שהקים בכל עיירה, על בני התורה הלומדים בהתמדה כשאין לו מאום להאכילם ולשכנם. על המצב הגשמי הדחוק, שאינו מאפשר הקמת ישיבות נוספות. שלמה הגביר האזין בעניין רב. **לאחר מכן קם ממקומו, רשם המחאה והגישה לסבא**.

ראש הישיבה הביט בהמחאה **וראה סכום גדול כמעט פי שניים מהסכום שנרשם עבורו**. לאחר שיצא רבינו, פנה ראש הישיבה לשלמה ושאל: "אינני רוצה חלילה להיות כפוי טובה. אני מודה מאוד על הסכום שנרשם עבורי. רציתי להבין עניין אחד. כשאני נכנסתי, **השתדלתי לכבד את המקום ולכן הסרתי את מעילי וערדלי בכניסה**. והנה, נכנס רב נוסף, **שהוא לא הסיר את מעילו וערדליו, השאיר טביעות בוץ ופתח בדברים קשים! ודווקא הוא מקבל סכום גדול כ"כ?!**". הגביר הסביר: "אתם נכנסתם, וכיבדתם את המקום ואת כספי! למדתי מהתנהגותכם שכסף זה דבר טוב, שצריך לכבד אותו. אם כך- אני רוצה אותו עבורי! לכן נתתי סכום לא קטן אבל לא גדול. כאשר ה'סבא מנובהרדוק' נכנס, הוא לא כיבד את הריהוט היקר והשטיחים, אלא **אמר שכל כספי ורכושי אינו שווה אפילו שעת לימוד**. **אם הכסף אינו שווה- אז איני צריך הרבה בעבורי. ואם שעה אחת לימוד שווה יותר מכל מה שיש לי, אני רוצה חלק בה! אז נתתי סכום גדול!**".

אִם רִאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הָרַב רְפָאֵל חַיִים שְׁלֹמֹה הֵימָן זצ"ל

הגאון הרב רפאל חיים שלמה היימן זצ"ל- נולד בשנת ה'תרנ"ב (1892) בפאריץ' שליד מינסק. בצעירותו למד בישיבת 'כנסת בית יצחק' בסלבודקה ובישיבת ה'חפץ חיים בראדין' ונודע בשם **'העילוי מפאריץ'**. לאחר נישואיו (בזמן המלחמה) כיהן כר"מ בישיבת קרמנצוג' ולאחר שנאלץ לעזוב בגלל הסובייטים כיהן זמן מה בישיבת סמילוביץ (עפ"י בקשת ה'חפץ חיים' ולימד בתנאים קשים ביותר). בשנת ה'תרפ"ג (1923) נענה לבקשת ר' אלחנן וסרמן הי"ד לשמש כר"מ בישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ, ובשנת ה'תרפ"ז (1927) נעתר לבקשתו של רבי חיים עוזר גרודז'נסקי לכהן כר"מ בישיבת 'רמיילס' בוילנה.

לאחר פרישת הרב חיים דוד ליבוביץ מראשות ישיבת תורה ודעת בברוקלין, חיפשו מנהליה ראש ישיבה חדש. לשם כך פנו לרב חיים עוזר גרודזנסקי שהמליץ על רבינו כמתאים לתפקיד. רבינו קיבל את המינוי, ובאייר ה'תרצ"ה (1935) עבר לויליאמסבורג שבארה"ב, שם שימש כראש ישיבת 'תורה ודעת'. ממייסדי וראשי 'אגודת ישראל' באמריקה ושימש גם כסגן נשיאה וכן היה פעיל ביסוד 'תורה ומסורה'. שימש כחבר מועצת גדולי התורה. הרב הצטיין מאוד במידותיו וגילה עמקנות בלימוד. אהוב וחביב מאוד בכל החוגים. למרות חריפותו העצומה הדריך את תלמידיו בדרך 'ישרות עומק הסברא', שלא להטותם מהדרך הסלולה. הגאון רבי ראובן גרוזובסקי אמר עליו כי היו לו "מאזניים במוחו" לשקול כל סברא, את ישרותה, עומקה ואמיתתה. סבל הרבה למען הרבצת התורה, ואף לאחר שחלה והיה מדוכא ביסורים גדולים התמסר לתורה ויראת ה' באופן נפלא. נפטר ב-י"ז בכסליו ה'תש"ה (1944) ונקבר למחרת בניו יורק. חי כ-52 שנים. מילא את מקומו הרב ראובן גרוזובסקי (שמסר את השיעורים הכלליים) ומאוחר יותר שימש גם הרב יעקב קמנצקי (שמסר את השיעורים היומיים).

אביו: ר' יחיאל מיכל. **אשתו:** מרת חיה פייגא (בת ר' יוחנן רודנסקי מוולוז'ין; נישאה לרבינו בשנת ה'תרע"ח. לאחר פטירת רבינו נישאה לר' איסר יהודה אונטרמן, לימים הרב הראשי האשכנזי לישראל). **ילדיו:** לא היו לו ילדים. **מרבותיו:** הגאון ר' ברוך בר ליבוביץ (ר"י 'כנסת בית יצחק'). **מתלמידיו:** הגאון ר' מיכל יהודה לפקוביץ, ר' אליהו שמחה שוסטל (ראש ישיבת 'בית בנימין' בסטמפורד ובעל 'חמד שמחה'), ר' יצחק שיינר, ר' מרדכי אילן, ר' שלמה קרליבך. **מספריו: •חידושי רבי שלמה-** חידושים על הש"ס, על התורה ומועדים **•שיעורי רבי שלמה-** שיעורים וביררי סוגיות בש"ס.

על מנת להבין מעט מגדלותו של רבינו, כדאי לציין את דברי רבו המובהק הגאון ר' ברוך בר ליבוביץ זצ"ל שכתב אליו בברכה לרגל התמנותו לראש ישיבת תורה ודעת בזה הלשון: "**כדאים היו כל החבלי לידה, של אמי ע"ה להעמיד תלמיד כמותך**".

רבינו, שהיה מגדולי תלמידי ר' ברוך בער זצוק"ל, נפטר צעיר לימים כבן חמישים שנה ללא ילדים. בימי 'השבעה' רק את אשתו הרבנית היה צריך לנחם. תלמידיו הרבים קיימו מניינים בביתו בזמן השבעה לאחר מכן מנחמים את הרבנית והולכים לדרכם. פעם אחת, לאחר התפילה בעת שישבו התלמידים נכנסה הרבנית מהחדר הפנימי, נעמדה בפתח וביקשה את רשות הדיבור ואז אמרה: "אתם שמעתם מבעלי הגדול שיעורים רבים בגמרא ובהלכה. כעת תשמעו ממני שיעור במידות! על בעלי מתוך חייו האישיים שחי איתי". כולם כרו אוזנם כאפרכסת, והרבנית המשיכה ואמרה:

"דעו לכם, כי בעלי זצ"ל, חי איתי כעשרים ושש שנים בלא בנים, כפי שמוכן מאליו, הרי בדרך הטבע, **במצב כזה שאין לבני הזוג ילדים, נוצרים חיכוכים ונערמות טענות בלב וכו' – וכמובן, המצב רוח בבית ירוד, מה שגורם לכך שהכבוד ההדדי, לא שלם.** ועתה, מעידה אני על בעלי ז"ל, שבכל העשרים ושש שנים, עד יומו האחרון, ועד רגע הפטירה, לא שמעתי ממנו ולו מילה אחת, שיכולה הייתה להתפרש כאילו ישנה איזה תרעומת או איזה תביעה כלפיי, **והשלום והשלווה, הכבוד והאחווה, שררו בינינו כל חיינו, כמו בשנה הראשונה לנישואינו!** ועוד יתרה מזאת, שהיו פעמים, כאשר מיהרתי לצאת, ולפיכך לא הכנתי בשבילו ארוחת ערב, **לא די שלא הקפיד, אלא שכאשר חזרתי הביתה, היו על השולחן שתי חתיכות עוגה, ולצידן שני כוסות קפה, והקומקום היה חם, מוכן למזיגה. הכל ערוך ומסודר בשבילי!!** הנה שמעתם ממני, שיעור במידות מהנהגות של בעלי זצ"ל!", סיימה הרבנית את דבריה. כל זאת סיפר הגה"צ ר' משה אהרן שטרן זצ"ל שהיה מתלמידיו.

יחסו של רבינו לכל תלמיד היה מופלא, הוא פנה לכל תלמיד בלשון כבוד: "**אתם**"- כפי שפונים לאדם חשוב. שיחתו עם תלמידיו הייתה כדבר איש אל רעהו, **מעולם לא שמעו ממנו ביטוי של התנשאות על איזה תלמיד למרות שהיו צעירים ממנו בעשרות שנים.** כאשר תלמיד שאל, הרב הקשיב במתינות, עיניו המאירות עודדו לשאול ותמכו בתלמיד הצעיר לסדר את דבריו בבהירות, משסיים לשאול, אם הייתה השאלה שייכת לגוף העניין והסוגיה, היה חוזר עליה. מוסיף בה ומרחיבה לבארה ולהסבירה, כשהוא משבח את התלמיד על שאלתו לעניין והבנתו הברורה. באחד המקרים תלמיד חדש הגיע ללמוד בשיעורו של רבינו, רצה התלמיד להוכיח את כוחו בהבנת הגמרא. בשעת השיעור הוא שאל שאלה - שעצם השאלה העלו בת שחוק אצל שומעי השיעור האחרים, אולם הצדיק חיזקו ועודדו, וחזר על שאלתו כשהוא מסבירה בטוב טעם ודעת. **ממעשה קירוב זה גדל התלמיד עד שפרח לאילנא רברבא בישראל. לא לחינם העיד עליו הגאון ר' חיים עוזר באגרותיו, כי התלמידים נמשכים אחריו בלב ונפש, והינו אהוב וחביב אצלם.**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַמְּקֻבָּל הָרַב שָׁלוֹם עָגִיב זצ"ל

המקובל הגאון רבי שלום עגיב זצ"ל- נולד בסביבות שנת ה'תקנ"ט (1799) בטריפולי שבלוב. כבר בילדותו ניכרו בו כישרונות מופלאים ושקידה עצומה בתורה. גדל בתורה וביראת שמיים והתעלה במעלות התורה עד שנמנה עם גדולי חכמי טריפולי. היה גאון בנגלה ובנסתר, בקי מופלג בתלמוד ובפוסקים ומגדולי המקובלים בדורו. על אף היותו סגי נהור, ידע את תוכנם של ספרים רבים בעל פה, והפליא את שומעיו בבקיאותו העצומה. נודע בכינוי 'סיני ועוקר הרים', המעיד על בקיאותו הרחבה ועל חריפותו בתורה. לגדלותו בחוכמת הקבלה יצא שם דבר, עד שחכמי דורו היו אומרים עליו: "אל תקרא עגיב אלא עג'יב", כלומר מופלא. רבים פנו אליו לקבל את ברכתו, ובקרב יהודי לוב השתמרו מסורות על ניסים וישועות שנעשו בזכותו.

רבינו שימש כאב"ד בטריפולי ונמנה עם מנהיגיה הרוחניים של הקהילה. בבית הדין פעל לצד הגאונים ר' אברהם חיים אדאדי, ר' פריג'א דאבוש ור' יוסף רובין. לצד פסיקת ההלכה עסק גם בתקנות שנועדו לשמור על חיי הדת והקהילה. הקדיש את חייו ללימוד תורת הנסתר ולהרבצתה ברבים. בכל לילה קם לפני חצות הלילה ללימודו. בשל היותו סגי נהור היו מלווים אותו לביה"כ ולביהמ"ד, אולם גם כאשר לא הגיע מלווה, לא ויתר על לימודו הקבוע. היה יוצא לדרכו בחשיכה וצועד באיטיות כדי שלא לאחר לביהמ"ד. משהגיע למקום היה עוסק בלימוד הזוהר הקדוש עד אור הבוקר, כשהנוכחים מקשיבים לביאוריו העמוקים. תלמידים רבים התקרבו אליו ולמדו מפיו את תורת הקבלה. נודע בקרב יהודי טריפולי כצדיק וקדוש, ומסורות רבות על מופתיו וישועותיו עברו מדור לדור. בני הקהילה ראו בו אחד מגדולי חכמיה ופנו אליו בענייני תורה, עצה וברכה. על אף עיוורונו המשיך לשקוד על התורה, ללמד את תלמידיו ולהאיר את עיניהם בתורת הנגלה והנסתר. נפטר בשנת ה'תרכ"ט (1869). חי כ־70 שנים. ציונו בעיר טריפולי שבלוב. זכרו נותר חקוק בלב בני הקהילה, ותורתו והנהגותיו נמסרו מדור לדור.

בנו: הגאון ר' רחמים (כיהן כרב וכדיין בטריפולי. למד תורה וקבלה מפי אביו והמשיך את דרכו). **מתלמידיו:** המקובלים הגאון רבי אברהם חיים אדאדי (מח"ס 'השומר אמת' ו'ויקרא אברהם'), הגאון ר' חי מימון (מח"ס 'באר לחי', שבו הביא מחידושי רבינו), בנו הגאון ר' רחמים. **מספריו: •באר לחי-** ספרו של תלמידיו ר' חי מימון והביא שם גם מחידושי רבינו.

המצב הכלכלי של יהודי טריפולי תחת שלטון הטורקים היה ירוד מאוד. חוץ מכמה עשירים בודדים, הייתה העניות מנת חלקם. בין העניים המרודים היה גם 'בארה', שמשו של רבינו. משכורתו הדלה לא הספיקה למחייתו ולכן חיפש, ככל יהודי המקום, הכנסות צדדיות. היה לו סכום כסף שאותו צבר במשך שנים רבות והיה משתמש בו כדי להלוות לשוטרי המקום סכומי כסף קטנים עד לתשלום משכורתם על ידי השלטונות. כך הרוויח משהו נוסף על משכורתו הדלה. פעם בא אליו שוטר וביקש הלוואה גדולה מהרגיל ולזמן ארוך. 'בארה' סירב למלא בקשה זו. השוטר אמר לו: "אגלה לך סוד שיגרום לך רווח גדול מאוד: בעוד ימים אחדים המלכות תפסול מטבע פלונית. אם תיפטר מן המטבעות האלו אשר ברשותך, תצא ברווח גדול". 'בארה' הלווה לשוטר את ההלוואה והרהר: "מה לעשות במטבעות הנמצאות תחת ידי?". הוא החליט לקנות תמורתן חיטה ושמן בשוק. ביום השוק הקרוב נטל את כספו וקנה בו את כל כמויות החיטה והשמן שהגיעו באותו יום לשוק. לשאר הקונים שבאו לקנות מצרכים אלה, כדרכם מדי שבוע בשבוע, לצורכי ביתם, לא נשאר מה לקנות, כי כל הסחורה אזלה.

התושבים התלוננו אצל חמודה באשה, שהיה המושל של טריפולי. הלה חקר בדבר, וכאשר נודע לו על מעשהו של 'בארה', ציווה להשליכו לבית הסוהר ולפצות את האנשים שבאו להתלונן על המחסור בחיטה ובשמן. למחרת קיים המושל את משפטו של 'בארה', שהואשם בכוונה להרעיב את תושבי העיר ולגרום על ידי כך להתמרדות ולמהומות. דינו יצא לתלייה ומועדה נקבע ליום השבת הקרוב, מול בית הכנסת הגדול, למען ישמעו ויראו כל המעיזים להמרות את חוקי המלכות. השמועה התפשטה בעיר ואבל כבד ירד על יהודי טריפולי.

מאות נשים נהרו לבית 'בארה' כדי לבכות עם אשתו הצעירה ואימו על גורלו המר. בין הנשים הייתה רוכלת בשם מסעודה, שהיו לה מהלכים בבתיהם של נכבדי העיר והקצינים הטורקיים, ובכללם גם בביתו של המושל. צרת אימו ואשתו של 'בארה' נגעה לליבה, והיא אמרה להן: "אני מוכנה ללכת איתכן לבית המושל ולהתחנן בפני אימו שתשפיע על בנה לבטל את גזר הדין". שלוש הנשים הלכו לאם המושל וזו הושפעה מדבריהן והבטיחה לעשות כמיטב יכולתה. היא ביקשה מהן לשוב למחרת כדי שתעדכן אותן.

המושל בא לאימו כדי לקבל את ברכתה לפני לכתו לתפילה במסגד, אולם היא סירבה לברך אותו עד שיבטיח לה לחון את 'בארה', אבל כל הפצרותיה ותוכחותיה שלא לשפוך דם נקי עלו בתוהו. למחרת, יום שישי, שמעו שתי הנשים, אימו ואשתו של 'בארה', את הבשורה המרה מפי אימו של המושל. שתיהן חזרו מיואשות לביתן ולאבלן. מישהו אז יעץ להן לפנות לרבינו ולהתחנן לפניו שידאג לשמשו הנאמן. הנשים הלכו לבית הרב וראו אותו מתכונן לקבלת השבת, כי דרכו בקודש הייתה לקבל את השבת ביום שישי כבר משעת הצהריים.

אחרי שהרב שמע מה שקרה, אמר להן: "לכו הביתה ותכינו את כל צורכי השבת. הלילה לפני חצות ישוב 'בארה' לביתו ויספיק לקדש על שולחנו". אחרי אכילת פת ערבית בליל שבת נרדם המושל חמודה באשה. לא עברה שעה קלה והוא הרגיש שמישהו מכה אותו חבטות כואבות. הוא התעורר, הדליק אור, אבל בחדר לא היה איש. השומרים עמדו בחוץ כרגיל. המושל חזר למיטתו ונרדם, אבל כעבור רגע הוא הרגיש מכות חזקות יותר. צעקות וצרחות איומות נשמעו מפיו. השומרים הוצבו גם בחדר השינה. הם היו אובדי עצות, כי לא ראו דבר.

היועצים הובהלו להתייעצות דחופה בארמון המושל. אחד מהם אמר: "אדוני המושל, אנחנו רואים במכות אלו עונש מן השמיים. עליך לבקש חנינה מן המכים ולשאול לסיבת הדבר". כאשר חזרו ונשנו המכות, הוא צעק כלפי המכים: "מה פשעי ומה חטאתי? הודיעוני ואדע לתקן את דרכי". בת קול נשמעה: "איך העזת להשאיר את ר' שלום עגיב בלי שמש שילווה אותו לבית הכנסת? מדוע אסרת את שמשו?".

"מי אתם?", המושל תמה. שוב נשמעה בת קול: "אנחנו ר' שמעון בר יוחאי ור' אלעזר בנו, אשר ר' שלום הוגה יומם ולילה בספרנו, ספר ה'זוהר'. אם לא תשחרר את שמשו עוד הלילה, מרה תהיה אחריתך". המושל קם ממיטתו, מבוהל ורועד, התלבש ויצא בחשכת הלילה עם יועציו אל בית הסוהר. שם דרש ממנהל הכלא לפתוח לו מיד את דלת התא שבו כלוא 'בארה', כבול בידיו וברגליו.

'בארה', שחשב כי באים להובילו לתלייה, ביקש בקול תחנונים שהות לקרוא 'וידוי' וקריאת שמע. אבל המושל הרגיעו ושאל: "מדוע לא הודעת לי כי אתה שמשו של ר' שלום עגיב? עליך למהר עכשיו וללכת איתי לבית הרב, כדי לבקש יחד את סליחתו". בחשכת הלילה עשו המושל, יועציו וכמה שוטרים את דרכם אל בית הרב, וברא השיירה 'בארה', המראה את הדרך. כשהגיעו לבית הרב ביקשו כולם את סליחתו. הרב האיץ ב'בארה' שימהר לביתו ויקדש על שולחנו לפני חצות. "כך הבטחתי לאימך ולאשתך", הרב אמר. הדבר היה לנס ולמופת בעיני כל תושבי טריפולי, יהודים ונוכרים כאחד. ושם שמיים התקדש ברבים.

אם למישהו מהקוראים יש את תמונת הציון או איור כיצד רבינו נראה, נשמח מאוד שישלח למייל

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח בקשה PnineZadikim@gmail.com

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים